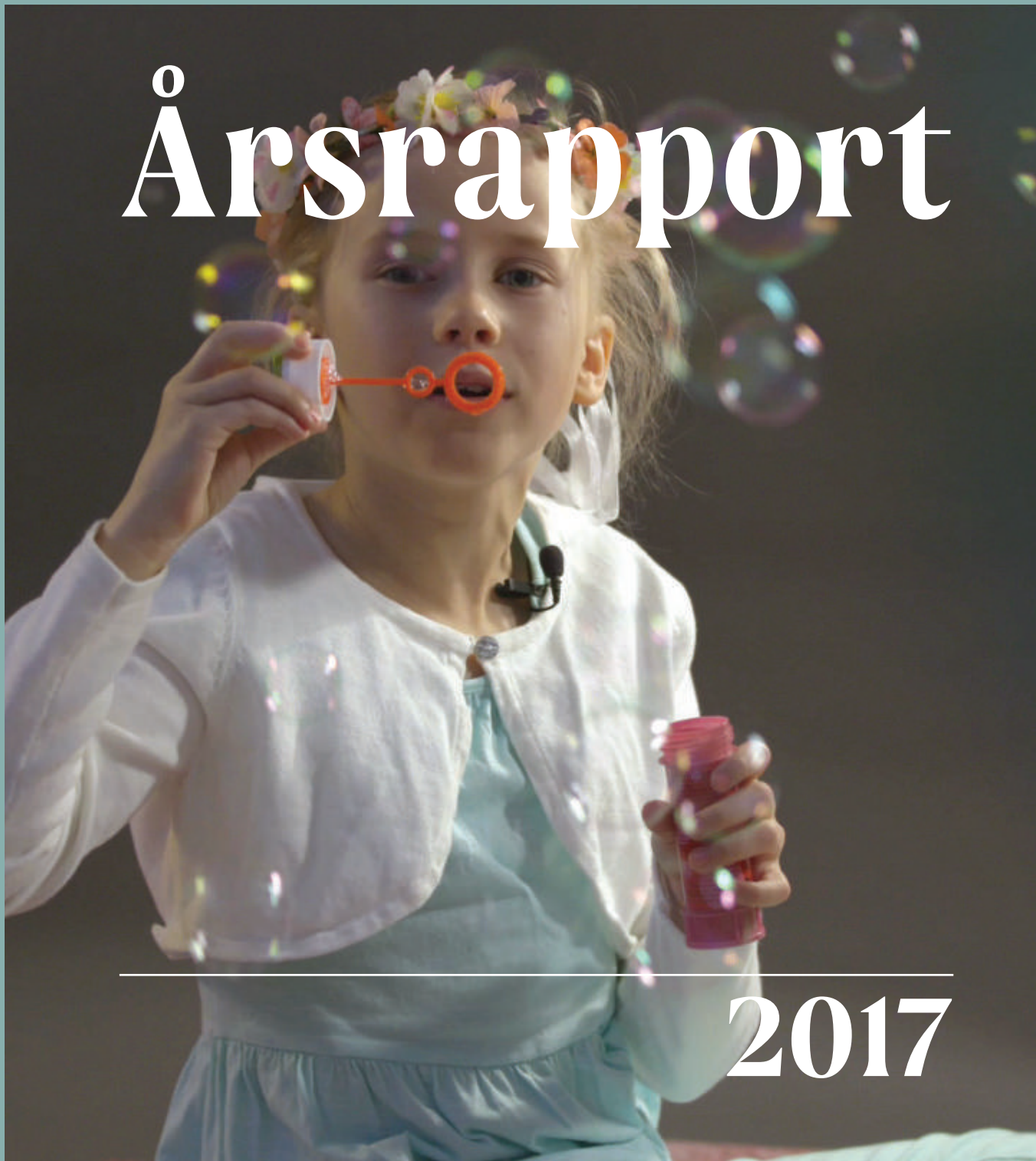

Årsrapport

2017

Sydkustens landskapsförbund är en intresseorganisation för de tvåspråkiga kommunerna i södra Finland.

Vårt uppdrag är att främja den svenskspråkiga befolkningens förutsättningar att få kultur- och utbildningstjänster av god kvalitet. Samlad kompetens, kopplad till finansiering från både den offentliga och den ideella sektorn, är verktyget i arbetet.

MEDLEMSKOMMUNER:

Borgå stad	Lapträsk kommun
Esbo stad	Lovisa stad
Grankulla stad	Pargas stad
Hangö stad	Raseborgs stad
Helsingfors stad	Sibbo kommun
Ingå kommun	Sjundeå kommun
Kimitoöns kommun	Vanda stad
Kyrksläotts kommun	Åbo stad

Nylands svenska landskapsförbund, grundat 1959 och Åbolands kulturråd gick 1998 samman och bildade Sydkustens landskapsförbund r.f. i syfte att bevaka svenska kultur- och utbildningsfrågor och att idka annan intressebevakning, som är central i de svensk- och tvåspråkiga medlemskommunerna.

Sakkunnigorganisation

Samarbetsorganisation

Sekreterarorganisation

Projektorganisation

Innehåll

5	INLEDNING
6	1. ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN
8	1.1. Styrelse och arbetsutskott
9	1.2. Personalen
11	1.3. Finansieringen
13	2. UTBILDNINGSPOLITISKA FRÅGOR
13	2.1. Småbarnspedagogiken
19	2.2. Utbildningsfrågor och lärartillgång
21	2.3. Den finlandssvenska läsambassadören
26	2.4. Morgon- och eftermiddagsverksamhet och skolans klubbverksamhet
28	3. SEMINARIER OCH KURSER
28	3.1. Seminarier för daghemspersonal
29	3.2. Temakurser
29	3.2.1. Utbildning och kurser för klubb- och eftisledare
32	3.2.2. Ordkonstkurser
32	3.2.3. Kulturseminarier
34	4. KULTUR
34	4.1. Ordkonst
34	4.1.1. Sydkustens ordkonstskola
47	4.2. VårKultur
49	4.3. Berättande
49	4.4. Filmprojekt "Levande historia i skärgårdsmuseer"
49	4.5. Projektet "Föreningar tillsammans"
51	4.6. Kulturmöten
53	5. INFORMATION OCH WEBBTJÄNSTER
54	6. SAMARBETE OCH NATIONELLA UPPDRAG
55	BILAGOR

Inledning

För att ge läsaren en mer detaljerad information om de olika åtaganden som förbundet haft under året, kompletterar vi verksamhetsberättelsen med denna årsrapport. Rapporten sträcker sig från förbundsmötet 20 april 2017 till förbundsmötet 19 april 2018. Med hjälp av årsrapporten vill vi ge våra medlemskommuner, samarbetsparter och finansiärer en mera heltäckande bild av verksamheten. Vi vill ge delegaterna på förbundsmötet ett dokument som informerar men som också inspirerar till diskussion.

1. Allmänt om verksamheten

Sydkustens landskapsförbund r.f. (i fortsättningen Sydusten) verkar för att stöda den svenskspråkiga befolkningens allmänna och gemensamma intressen. I ett samhälle som snabbt förändras och där de språkliga förutsättningarna försvagas, behövs ett kontinuerligt arbete för att genom olika satsningar stöda såväl språkliga som organisatoriska strukturer. Sydusten ser det som viktigt att ständigt medverka till att det finlandssvenska samhället utvecklas och förmår erbjuda kvalitativt högtstående och konkurrenskraftiga alternativ för den svensk- och tvåspråkiga befolkningen.

Sydusten verkar utgående från de behov som finns i de olika regionerna i södra Finland. Uppdraget är att i alla lägen stöda den svenskspråkiga befolkningen och främja kultur och utbildning på svenska. Vi känner även ett ansvar för att i verksamheten i mån av möjlighet inkludera svenskspråkiga i de närliggande finskspråkiga kommunerna utanför vårt egentliga verksamhetsområde. Vi bevakar aktivt samhällsförändringarna och planerar verksamheten utgående från de behov som uppstår. Sammanlagt finns det drygt 160 000 svenskspråkiga inom Sydustens verksamhetsområde. Det är över hälften av alla finlandssvenskar. Arbetet behöver fortgå oberoende av hur förvaltningsstrukturerna formas i framtiden.

Vi arbetar ofta och gärna med andra. Genom att sammanföra sakkunniga inom organisationer, kommuner och statliga verk samt genom att själv verka för att det

finns en tillräcklig bevakning och handling i ärenden där det inte annars finns en utförare, kan den svenska servicen förbättras. Då ekonomin är ansträngd, är det stöd som Sydusten ger verksamhet, som är knuten till utbildnings- och kultursträvanden och som gynnar den svenskspråkiga befolkningen, särskilt viktig. För att förverkliga projekt som gagnar verksamheten för våra medlemskommuner söker vi medel via EU-program, från statliga instanser, fonder och stiftelser.

Vid förbundsmötet 2017 fastställdes de tyngdpunktsområden som stått som bas för verksamheten:

FRÅGOR MED SPECIELL RELEVANS FÖR DEN FINLANDSSVENSKA BEFOLKNINGENS FRAMTID

Sydusten arbetar långsiktigt med alla de frågor vi tar oss an. Vi håller uppsikt över förändringar i samband med de processer som pågår inom den kommunala och statliga förvaltningen och handlar utgående från dem. Utmaningarna gäller tillgång på service, språkets synlighet, offentliga tjänster samt information om hur man genom egen aktivitet kan främja och utveckla sina egna kulturella, språkliga och samhälleliga intressen. Vi arbetar i nätverk för att uppnå bästa resultat och upprätthåller kontaktnät till våra medlemskommuner, Utbildningsstyrelsen, svenska serviceenheten för undervisningsvä-

sendet vid Regionförvaltningsverket, Kommunförbundet, universitet och högskolor, politiskt förtroendevalda, Folktinget, finlandssvenska organisationer m.fl.

BARN OCH UNGA – UTBILDNING OCH FRITID

Vi prioriterar barn och unga och verksamhet som stöder det svenska språket och den svenska kulturen. Den finlandssvenska skolan, dagvården samt eftis- och fritidsverksamheten står i centrum för arbetet. Vi arbetar för att svensk dagvård och utbildning har hög kvalitet och är attraktiv. Barnens lika rätt till god utbildning och stimulerande kulturfostran också på svenska i medlemskommunerna är grunden för Sydkustens barninriktade verksamhet. Genom kultur- och konstfostran ges barn och unga en positiv värdegrund, kännedom om sitt kulturarv, inspiration till egen aktivitet samt stöd för sin utveckling som individer. Aktiviteter och meningsfull stimulans förebygger utslagning och utanförskap bland våra unga. Vi verkar för att undervisningen för barn med invandrarbakgrund även är organiserad inom det svenska utbildningsväsendet. Sydkusten upprätthåller Sydkustens ordkonstskola som erbjuder grundläggande konstundervisning i ordkonst och övrig ordkonstverksamhet på svenska i medlemskommunerna.

TILLGÅNGEN PÅ SVENSKSPRÅKIG ARBETSKRAFT

Sydkusten arbetar fortlöpande för att behörig, välutbildad och motiverad personal finns i daghem och skolor. Tillräcklig tillgång på svenskkunnig personal är en utmaning i många kommuner. Medlemskommunerna stöds genom aktivt arbete för att i nätverk sammanföra tjänstemän och personer inom utbildningsinrättningar, stat

och kommun för att söka lösningar. Aktivitet i förhållande till statsmakten, utbildningsanordnare och fortbildare är nödvändig för att påminna om de språkspecifika behoven. Vi stöder alla åtgärder som förbättrar bristen på lärare och dagvårdspersonal. Vi bistår vid behov med personalrekryteringen till skola och daghem. Vi stöder även sysselsättningen bland kulturutövarna genom vår projektverksamhet och i samarbete med andra verkar vi för att underlätta integration på svenska och därmed för enkla invandrades möjligheter att komma in i arbetslivet.

INFORMATION OM STÖDFUNKTIONER OCH SVENSK VERKSAMHET

Sydkusten upprätthåller flera webbplatser med information om svensk verksamhet. Vi utvecklar och effektiverar kontinuerligt informationen för att göra tjänsterna mera lättillgängliga och synliga för såväl allmänheten som medlemskommunerna. Vi informerar på webben och på sociala medier, genom kontakter till media och i dialog med såväl tjänstemän som förtroendevalda. Vi lyfter fram frågor som är av betydelse för att förverkliga svenskspråkiga lösningar inom utbildning och kultur genom informationsutbyte med såväl tredje sektorn som statliga och kommunala verk och enheter. Målet är att varje region inom Sydkustens verksamhetsområde uppmärksammas och får stöd för den form av verksamhet man själv anser sig behöva.

1.1. Styrelse och arbetsutskott

Vid förbundets årsmöte i Sibbo valdes **Mikaela Nylander** till ordförande för år 2017. Som vice ordförande har Holger Wickström och Thorolf Sjölund fungerat. Arbetsutskottet har bestått av presidiemedlemmarna Mikaela Nylander, Holger Wickström, Thorolf Sjölund samt styrelsemedlemmarna Werner Orre, Sofia Stolt, Lena Sjöberg och Inger Wretdal.

MEDLEMMAR I STYRELSEN HAR VARIT:

ORDINARIE

Lena Sjöberg, grön, Helsingfors
Oskar Dikert, vf, Helsingfors
Niklas Rönnerberg, sfp, Helsingfors
Barbro Schauman, sfp, Åbo
Nina Björkman-Nystén, sfp, Lovisa
Holger Wickström, sdp, Raseborg
Sofia Stolt, sfp, Grankulla
Maj Björk, sfp, Pargas
Monica Björkman, sfp, Esbo
Werner Orre, sfp, Raseborg
Oscar Ohliss, sfp, Helsingfors
Inger Wretdal, sfp, Kimitoön
Widar Nyberg, sdp, Pargas
Anette Karlsson, sdp, Borgå
Thorolf Sjölund, saml, Kyrkslätt
Heikki Pakarinen, saml, Esbo

ERSÄTTARE

Jonas Heikkilä, grön, Åbo
Veera Sui, vf, Helsingfors
Karin Palmén, sfp, Helsingfors
Tomas Björkroth, sfp, Pargas
Leena Lindfors, sfp, Lovisa
Thorolf Bäckman, sdp, Raseborg
Fredrika Fellman, sfp, Vanda
Clara Lindqvist, sfp, Sibbo
Håkan Sandell, sfp, Vanda
Eivor Björklöf, sfp, Ingå
Tove Ørsted, sfp, Helsingfors
Mats Audas, sfp, Åbo
Carita Henriksson, sdp, Pargas
Elisabeth Helander, sdp, Helsingfors
Johan Silverberg, saml, Kyrkslätt
Inari Grönholm, saml, Esbo

Mikaela Nylander

Personalen i Pargas.

1.2. Personalen

Förbundet har två kanslier, ett i Helsingfors och ett i Pargas. Under året har Helsingforskansliet flyttat in i nya utrymmen i organisationscentret i Kvarteret Victoria på Busholmen i Helsingfors. Personalen på kansliet i Helsingfors har varit förbundets direktör Agneta Eriksson, utvecklingschef Monica Martens-Seppelin, förbundssekreterare Ulrica Palmroos-Siltala, utbildningsplanerare Matias Österberg, ledande ordkonstledare Maja Ottelin, ledande ordkonstledare Iréne Poutanen, projektledare Lena Nyholm fram till 8.9.2017 då projektet ”En bättre miljö – ett bättre dagis” avslutades samt läsbambassadör Katarina von Numers-Ekman fram till 31.7.2017 då läsbambassadörsprojektet avslutades. Vid kontoret i Pargas har platschef Lena Långbacka arbetat. Marina Saanila har

fungerat som projektledare för ”Levande historia i skärgårdsmuseer” fram till projektets avslutande 30.6.2017 samt där efter varit anställd under tre månader på hösten. Timanställda ordverkstadsledare och övriga personer som avlönats med arvoden har också medverkat i förbundets verksamhet. Bokföringsbyrån Tärnan har skött förbundets bokföring och i huvudsak även betalningsrörelsen.

Nya kansliet på Medelhavsgatan i Helsingfors.

Vi Flyttar!

01.06.2017

IDAG ÄR DET exakt en vecka kvar tills flyttbilen kommer och vårt Helsingfors-kontor flyttar till splittrerna utrymmen i Victoriakvarteret på Busholmen. Just nu känns allt ganska katiskt, men det tröstar att veta att det är tillfälligt.

De senaste dagarna och veckorna har till stor del handlat om att sortera, arkivera och organisera både mentalt och rent praktiskt. När man är gammal i huset, som en viss undertecknad, så finns det oändliga mängder papper och saker att gå igenom och packa ner. Det har varit lätt att bara börja på en ny mapp när den gamla är full och skåpen har fyllts på efter hand. Jag är också mycket bra på att samla på mig papper av alla tänkbara slag. Det är rapporter, informationsblad, planer och olika handlingar som jag tänker att jag skall fördjupa mig i sen, när jag har tid. Den tiden kommer tyvärr sällan, så hörgarna bara växer.

Arbetsredskap den här veckan.

Det känns på många sätt ändå bra att nu gå igenom alla hyllor och skåp med gamla handlingar och papper. Mycket har jag äntligen fått organiserat och mappat och otroligt mycket har jag också slängt bort. Trots att det talades om att kontoren blir papperslösa i och med digitaliseringen så är jag nog själv ännu långt ifrån det. Det väcker också många känslor och minnen att gå igenom sina hyllor. Så oändligt många fina små och stora projekt, samarbeten, kurser, seminarier, möten och korrespondens som jag fått ta del av. Jag kan bara konstatera att det har varit och är ett otroligt varierande, intressant, viktigt och inspirerande arbete jag har. Många saker har jag mycket starka minnesbilder av och det känns som igår, andra saker blir jag både påmind och smått överraskad av, aj jag gjorde det här också! Det är som att göra en slags inventering och utvärdering av både organisationens och sitt eget arbete som gett ett lite annat perspektiv. Utvecklingen och de små stegen som känns aningen långsamma i vardagen känns plötsligt tydliga och betydelsefulla.

Ser så mycket fram emot att börja jobba i nytt kontor, med nya grannar i samma korridor i en helt svenskspråkig omgivning. Det ger säkert synergier, nya synsätt och samarbetsmöjligheter. Att i praktiken få sortera och organisera sina mappar och prylar på en ny plats ger säkert också spelrum för nya innovativa tankesätt och idéer. Det gör gott med förändringar i tillvaron!

Monica Martens-Seppelin

Utvecklingschef

1.3. Finansieringen

En förutsättning för att nå de mål som uppställts är att ekonomin är stabil. Vi arbetar målmedvetet för att stärka och bredda underlaget för ekonomin. Sydkusten anholder om bidrag från såväl offentliga som privata bidragsgivare för att finansiera verksamheten. Alla våra projekt bekostas genom utomstående finansiering.

Det behövs ett tillräckligt rörelseutrymme för att såväl kunna planera som ta sig an stora projekt där finansieringen är retroaktiv, såsom i EU-finansierade projekt. Vi jobbar därför ständigt för att ha tillräcklig likviditet och en stabil ekonomi.

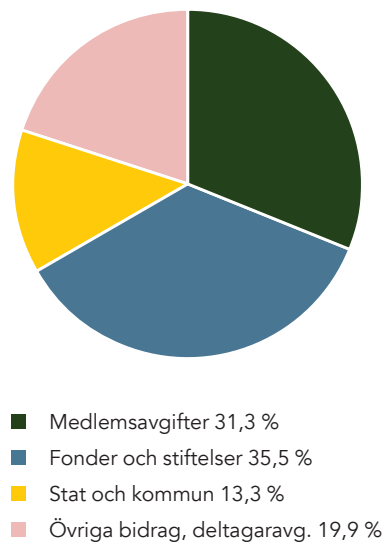
Kommunernas medlemsavgifter, som är Sydkustens basfinansiering, täckte drygt 30 % av verksamhetskostnaderna 2017. De övriga kostnaderna täcktes av medel som inflöt från utomstående finansiärer. Genom att vi ofta samarbetar med andra organisationer i projekt och sats-

ningar är vi kostnadseffektiva. Det är viktigt för Sydkusten att också kunna fungera som en resursgenerator för våra medlemskommuner.

Kostnaderna för verksamheten kalenderåret 2017 var 786 544,28 €. Verksamheten uppvisar ett underskott om 7 860,48 €.

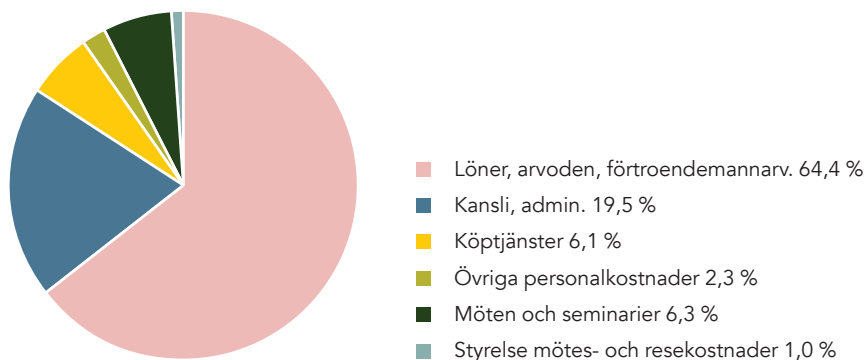
INTÄKTER 2017	EURO	%
Medlemsavgifter	243 798,00	31,3 %
Fonder och stiftelser	276 308,00	35,5 %
Stat och kommun	103 635,30	13,3 %
Övriga bidrag, deltagaravg.	154 942,47	19,9 %
Sammanlagt	778 683,77	100 %

INTÄKTER 2017

UTGIFTER 2017	RESULTAT 2017	%	BUDGET 2017	RESULTAT 2016
Löner, arvoden, förtroendemannaarvoden	506 672,58	64,4 %	511 950,25	537 508,43
Kansli, admin.	153 138,31	19,5 %	166 579,75	114 276,29
Köptjänster	47 590,11	6,1 %	50 155,54	36 515,27
Övriga personalkostnader	17 800,95	2,3 %	26 341,95	25 143,40
Möten och seminarier	49 695,09	6,3 %	80 900,53	42 610,68
Styrelse mötes- och resekostnader	7 430,35	1,0 %	7 882,11	6 467,29
Avskrivningar	3 255,68	0,4 %	-	-
Medlemsavgifter	510,00	0,1 %	440,00	460,00
Sammanlagt, utgifter	786 544,28	100 %	844 564,83	763 944,42

RESULTAT 2017

2. Utbildningspolitiska frågor

Utbildning på svenska är ett av de mest centrala verksamhetsområdena för Sydkusten. Vi arbetar kontinuerligt med att bevaka, stöda, stimulera och agera i frågor som berör svenskspråkig utbildning i Finland. En viktig förutsättning för god utbildning är en behörig och välutbildad personal. Lärarna i våra skolor och personalen på våra daghem har en synnerligen central roll då det gäller utbildningens och småbarnspedagogikens kvalitet och utveckling. Därför är det viktigt att stöda och synliggöra de anställda i våra svenska daghem, skolor och eftisar, de gör ett betydelsefullt jobb. En av de mest värdefulla åtgärder som ett samhälle kan göra för barns hälsa och utveckling är att skapa goda uppväxt- och lärandemiljöer från tidig ålder. Daghemmens och skolornas verksamheter ska bidra till att alla barn får möjlighet att utnyttja och använda sina resurser. Skolan är en viktig identitetsskapare och i daghemmen, genom en god småbarnspedagogik, läggs grunden för den fortsatta utbildningen. En högklassig utbildningssteg på svenska är en förutsättning för att språket och kulturen skall kunna leva och utvecklas i Finland. Utvecklingen av eftisverksamheten och skolans klubbar är uppgifter som vi har arbetat med kontinuerligt under många år.

I frågor som berör utbildning samarbetar vi med företrädare för kommunernas bildningssektorer och utbildningsanordnare på alla stadier. I gemensamma diskussioner kan aktuella och viktiga frågor lyftas upp och

lösningsförslag på eventuella problem och utmaningar tas fram.

2.1. Småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogiken är viktig i Sydkustens verksamhet. Småbarnspedagogiken har under de senaste åren genomgått många förändringar. I oktober 2016 fastställdes ett nytt nationellt styrdokument för småbarnspedagogiken, med syftet att bidra till att verksamheten håller hög kvalitet och genomförs på lika grunder i hela landet. Också synen på småbarnspedagogiken utanför professionen är i omvandling. Man betraktar den med större intresse, och inser i högre grad dess betydelse och dess fördelar för barnen. Under våren 2018 lade regeringen fram ett utkast för en ny lag om småbarnspedagogik. Sydkusten följer noga med den här utvecklingen och arbetar också kontinuerligt för att lyfta fram småbarnspedagogikens betydelse.

Vi arbetar målmedvetet med att dels bevaka frågor som berör småbarnspedagogiken, dels erbjuda fortbildning för personal och värna om en hög kvalitet på daghemmen. Vi samlar regelbundet dagvårdsadministratörer från våra medlemskommuner, samt utbildningsanordnarna från Helsingfors universitet, Åbo Akademi, Arcada, Practicum och Axxell, för att diskutera utmaningar inom småbarnspedagogiken och tillsammans söka lösningar.

Fortbildningsbehovet, personalsituationen, gemensamma frågor kring praktiskt arbete samt information om aktuella frågor inom sektorn behandlas.

Sydkusten har under det gångna verksamhetsåret stött daghemspersonalens kompetensutveckling genom kurser och seminarier. I Helsingfors och i Borgå arrangerade man seminarier med temat föräldrarnas delaktighet. Under året avslutades pilotprojektet ”En bättre miljö – ett bättre dagis”.

NÄTVERKSTRÄFF FÖR DAGVÅRDSADMINISTRATÖRER OCH NÄTVERKANDE

Sydkusten inbjuder ett par gånger per år medlemskommunernas dagvårdsadministratörer och utbildningsanordnare till gemensamma träffar. Nätverksträffarna är ett ypperligt tillfälle att utbyta information om aktuella frågor och höra hur de enskilda kommunerna utvecklar sin verksamhet inom småbarnspedagogiken. De erbjuder också tillfälle att föra en dialog med utbildningsanordnarna om särskilda behov som finns beträffande utbildningen. Under 2017 har man bl.a. diskuterat de lokala planerna för småbarnspedagogik, personalsituationen på daghemmen, rekrytering, utbildningsanordnarnas koordinering av praktikperioder samt Sydkustens satsningar på fortbildning. Behovet att diskutera frågor som berör småbarnspedagogiken är stort. Verksamhetsförutsättningarna ser också på flera plan väldigt olika ut i de olika kommunerna. Ett plan som särskilt diskuterats är befolkningsunderlaget och antalet barn i svenskspråkig dagvård. Här har somliga kommuner helt fyllda daghem och väldigt långa köer medan andra kommuner har ett sjunkande antal barn. Sydkustens pilotprojekt för att skapa en ny fortbildningsmodell för småbarnspedagogiken har väckt stort intresse bland dagvårdsadministratörerna

i våra medlemskommuner. Nätverksträffarna uppfyller en viktig funktion genom att aktörer i branschen får dela med sig av kunskap, erfarenheter och idéer. Sydkusten får också värdefull information om hur man fortsättningsvis kan arbeta för en hög kvalitet inom småbarnspedagogiken på svenska.

Sydkusten deltog i början av maj på stiftelsen Brita Maria Renlunds minnes och Svenska kulturfondens studieresa till Köpenhamn. Deltagarna på studieresan, ett 30-tal personer med någon anknytning till småbarnspedagogik (allt från privata och kommunala dagvårdsarrangörer, barnträdgårdslärare, utbildare, kulturarbetare och arkitekter), bekantade sig med kreativa lärmiljöer i dansk småbarnspedagogik. Studieresan var en välkommen sporre för arbetet med småbarnspedagogik också i våra medlemskommuner. Det perspektivskifte som resan erbjöd synliggjorde både det som vi saknar och det som vi gör bra inom småbarnspedagogiken i Svenskfinland. Samtidigt hämtade resan konkreta möjligheter till nya samarbetsformer både nationellt, genom de kontakter som formades mellan deltagarna, och internationellt, genom de kontakter som knöts till danska yrkesmänniskor inom småbarnspedagogiken. En av dessa kontakter, Ditte A. Winther-Lindqvist, har Sydkusten bjudit in som föreläsare till vårt fortbildningsseminarium i Helsingfors 2018.

Dansk småbarnspedagogik

24.05.2017

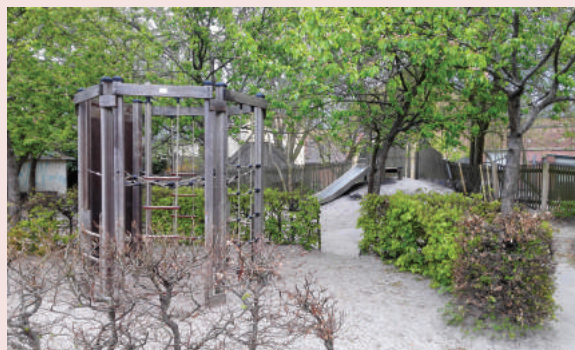
I BÖRJAN AV maj fick jag åka med på stiftelsen Brita Maria Renlunds minnes och Svenska kulturfondens studieresa till Köpenhamn för att bekanta mig med kreativa lärmiljöer inom dansk småbarnspedagogik. I mina förväntningar ingick en stor nyfikenhet, det är inte varje dag man får ta del av en så här ingående studieresa.

En första tanke var att danskarna sannolikt är innovativa gällande utrymmen och byggnader. Danmark, ett arkitekturens framgångsland, måste väl satsa stenhårt på sina fysiska miljöer? Annars var det hela ett oskrivet blad för mig, jag kunde inte föreställa mig vad jag skulle få se eller uppleva, endast att det antagligen var något lite annorlunda än den finländska småbarnspedagogiken.

Lärmiljö inom småbarnspedagogiken

Begreppet lärmiljö fick mig att i första hand tänka på just byggnader och den fysiska miljön, men det innehåller mycket mer än så. I Utbildningsstyrelsens grunder för småbarnspedagogik definieras lärmiljöer så här: "lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation". Man kan i korthet säga att lärmiljön omfattar den fysiska, psykiska och sociala dimensionen.

Med på studieresan fanns ett trettiotal personer med olika anknytning till småbarnspedagogiken. Här ingick dagvårdschefer, barntädgårdslärare, administratörer, kulturarbetare, arkitekter, utbildare, m.fl. Under tre dagars tid gjorde vi varje förmiddag ett studiebesök på ett daghem. Vi var indelade i mindre grupper och varje grupp besökte olika daghem. På eftermiddagen reflekterade vi över vad vi sett och berättade för de andra grupperna om våra intryck och observationer.

Daghemmet Rosenhavens gård.

Fokus på barnens bästa

Under den första dagen besökte min grupp daghemmet Hulahopuset i Nørrebro. Det här var ganska nytt daghem, fyra år gammalt, speciellt var att det fungerade i en gammal skolbyggnad på tre våningar. Trots det lite utmanande utrymmet (vem hade här hemma kommit på tanken att placera ett daghem i en skola med tre våningar och höga trappor?) var det slående hur huset utstrålade en värme, ett engagemang och ett ansvar för den gemensamma saken. Här hade man en klart genomtänkt och välartikulerad pedagogik och bland personalen en syn på sitt uppdrag som uppmuntrade till reflektion och utveckling.

Jag imponerades av den höga reflektionsnivån för att den på ett glädjande sätt genomsyrade hela verksamheten. Man

kunde helt enkelt känna personalens välbehag i det arbete de gjorde, genom att de uttryckte och förklarade sin pedagogik visade de hur de gjorde i dagliga situationer och varför.

Lär miljös sociala dimension var definitivt på sin plats. Det kanske starkaste enskilda pedagogiska förhållningssättet som här kom till uttryck var "barnet först". Att lyssna på barnen, att inkludera barnen i planeringen, att göra dem delaktiga i verksamheten, var något som Hulahophusets pedagoger tog på största allvar och det bildade också ett starkt narrativ för hela daghemmet. Frågan om varför barnen går på dagis, varför vi fostrar barnen där, resonerade djupt i den gemenskap som vi observerade. Barnen var med och närvarande i allt man gjorde och det syntes att också pedagogerna såg sitt arbete som rikt och belönande.

Att reflektionsnivån och den sociala miljön var så pass utarbetad gjorde också att utmaningarna med andra delar av lärmiljön var lättare att hantera och ofta ge en pedagogisk riktning. Man arbetade mycket i små grupper i Hulahophuset, ofta tre eller fyra barn med en vuxen. En tanke var att olika aktiviteter i små grupper, t.ex. utfärder eller stunder med målning, får ett större värde om det finns möjlighet för barnen att tala om det de upplever. Det här var också ett sätt att placera barnens relationer i fokus, både sinsemellan och relationerna till de vuxna. Tar man exemplet med utfärder var pedagogiken och det relationella, mellanmänskliga arbetet det viktigaste målet för utfärden, inte det att åka bort från daghemmet.

Samuelsgaarden, ett internationellt daghem.

Pedagogisk grundsyn och möjligheter

Dag två besökte vi Samuelsgaarden, också det i Nørrebro. Det var ett äldre daghem, som ursprungligen varit en del av kyrkans verksamhet, men som på 60-talet blivit sin egen enhet. Daghemmet var internationellt, över 60 % av barnen kom från familjer med annan etnisk bakgrund än dansk. Ett av daghemmets uppdrag var att, som det beskrevs för oss, hjälpa barnen leva i två kulturer. Föräldrasamarbetet var gott och man satsade också på att hjälpa föräldrarna att förstå den danska kulturen.

Daghemsverksamheten verkade här följa en ganska traditionell uppbyggnad med tydligt schema och veckoplanering. Tanken om jämlikhet genomsyrade verksamheten och man såg det som viktigt att låta barnen bekanta sig med sin närmiljö i form av utfärder.

Den tredje och sista dagen besökte vi Rosenhaven i Fredriksberg. Här syntes igen en stark pedagogisk grundsyn som löpte som en röd tråd genom hela stället. Till verksamhetskulturen och pedagogiken hörde en stark tilltro till barnen. Barnen sågs i första hand som kompetenta att göra saker, också att göra själva och på egen hand. Barnen uppmuntrades också att ta hand om varandra och bry sig om varandra. Varje barngrupp hade barn i alla åldrar, från 1- till 6-åringar. En tanke med att blanda små och stora barn var att barnen lär sig av varandra. Också på det här daghemmet syntes barnens närvaro och delaktighet överallt i huset. Maten tillreddes av ekologiska råvaror av den egna kocken. Köket stod öppet och barnen kunde fritt vandra in och ut. Här fick vi också smaka på den goda lunchen! På daghemmets instagram presenteras maten dagligen.

Stämningen på Rosenhaven var speciell. Det var en mycket inspirerande, varm och hemtrevlig miljö. Möjligheterna för att förverkliga program och projekt för barnen tycktes också vara många. Framförallt handlade det om en inställning från personalens sida där man gärna betonade möjligheter istället för begränsningar. "Det är lättare att be om ursäkt efteråt än att be om lov på förhand", lärde vi oss av föreståndaren.

Till lunch serverades falafel, pitabröd, sallad och en fantastisk god yoghurtsås.

Sociala sammanhang och gemenskap

Med facit på hand, vad är det då som gör Danmark till ett intressant resmål för att studera just lärmiljöer inom småbarnspedagogik? Jag tänker mig att man lär sig något vart man än åker, om inte annat så öppnar det perspektiv på det egna arbetet, man ser det man har hemma i nytt ljus. Det här är så att säga en allmän uppmaning att närhelst man har chansen se något nytt och annorlunda, också om man inte vet vart man kommer. Men det är också något specifikt med den danska småbarnspedagogiken som är intressant.

Det handlar kanske om var man sätter udden av sin verksamhet, vad man väljer att satsa på. Man har på många daghem, på alla tre som jag besökte, förstått att barnen ingår i ett samband och en gemenskap och att man hela tiden skapar och formar dessa sociala samband, i allra högsta grad på daghemmet. Man har förstått att människan upprättar och upprätthåller relationer med andra människor och för att människan ska kunna förverkliga sig måste det finnas sociala rum, och man måste värna om att de här rummen är ett slags lärmiljöer som "stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation" (för att igen använda UBS språk). Det är i relationerna mellan människor som mycket av människans meningsfulla verksamhet hittar sina förutsättningar.

Det är naturligtvis inte så att man inte har förstått samma saker på daghemmen i Finland, men för mig framstod det här som något man mera genomgripande har omfamnat i den danska småbarnspedagogiken. Det som var gemensamt för de tre daghem jag besökte var den fysiska miljöns vardagliga uppsyn. Det var ofta gamla byggnader och det som omedelbart fanns framför ögat gav stundom ett lite nött och utmattat intryck. Det fanns ganska få leksaker och utåt sett var byggnaderna i första hand närmast institutionella. Dock bör det sägas att de hade satsat en hel del på gårdarna. Men det viktiga var inte heller vad som syntes i väggarna, utan vad som försiggick innanför dem och vilka synsätt som satte sin prägel på barnens tillvaro.

Matias Österberg

Utbildningsplanerare

FORTBILDNINGSPROJEKT

Pilotprojektet ”En bättre miljö – ett bättre dagis” undersökte, under ledning av Lena Nyholm, en ny fortbildningsmodell för småbarnspedagogiken i Svenskfinland. Projektet fortsatte under våren 2017 och avslutades i september med ett seminarium där projektets rapport och slutsatser presenterades. En arbetsgrupp bestående av företrädare för utbildningsanordnare och dagvårdsproducenter har fungerat som styrgrupp och stött Lena Nyholm i hennes arbete.

Fortbildning inom småbarnspedagogik har traditionellt fungerat enligt en ”top-down”-princip: några ur personalen deltar i en utbildning för att sedan föra in det nya i verksamheten. Det har visat sig att detta inte är ett effektivt sätt för utveckling utan det behövs också andra metoder för att garantera en hög kvalitet och yrkesskicklighet inom dagvården. Målet med projektet var att pröva en ny modell med kollegialt lärande där hela den pedagogiska personalen utbildas samtidigt.

Lena Nyholm

Bilder från avslutningsseminariet.

Projektet presenterade en modell för hur fortbildningen kan byggas upp. Modellen handlar om att skapa förutsättningar för kollegialt lärande, där daghemspersonalen genom strukturerat samarbete ökar sina kunskaper och färdigheter. Utgångspunkten är deltagarnas egen verksamhet och miljö. I modellen är deltagarna tillsammans ansvariga för att producera ny kunskap som är relevant för utvecklingen av den dagliga verksamheten på daghemmet.

Ett naturligt verktyg för det kollegiala lärandet är pedagogisk dokumentation. Under projektets gång dokumenterade personalen olika aspekter av daghemmens lärmiljöer. Dokumentationen fungerade som språngbräda för kollegiala samtal under handledning.

En av projektets slutsatser är att vissa förutsättningar bör uppfyllas för att kollegialt lärande ska fungera. Till förutsättningarna hör att det finns tid för gemensamma samtal och handledning, att det finns ett lämpligt utrymme för samtalen, att ledningen stöder och följer upp ar-

betssättet, att det finns tillräckligt med dokumentationsverktyg och att det finns en handledare med kunskap om kollegialt lärande.

I projektets slutrapport konstateras också att de besparingar som modellen innebär ytterligare borde undersökas. En fortsatt utveckling och prövning av modellen föreslås. Dessutom behövs en handledarutbildning för att fylla behovet av kunniga handledare.

Projektet En bättre miljö – ett bättre dagis kan ses som en upptakt till ett nytt synsätt om hur fortbildningen kan byggas upp. Sydkusten kommer att fortsätta arbetet med att utveckla den här typen av fortbildning. Målsättningen att modellen ska vara tillgänglig för alla kommuner i Svenskfinland har bara delvis uppfyllts. Kunskapen finns till pappers men vi saknar kunniga handledare som förmår hålla i processer av den här typen. Det bör också konstateras att det behövs en mångfald av fortbildningar och Sydkusten kommer i fortsättningen att arbeta för ett brett utbud av kompetensutveckling både vad gäller form, uppbyggnad och tematiskt innehåll.

2.2. Utbildningsfrågor och lärartillgång

Utbildning på svenska, att bevaka och arbeta för utbildningspolitiska frågor på svenska är Sydkustens kärnuppdrag. Vi bevakar målmedvetet och följer kontinuerligt med lagstiftning, initiativ, utvecklingsförslag och praktiska frågor inom utbildningssektorn. En språklig utbildningsautonomi är av avgörande betydelse för att utbildningen på svenska ska kvarstå och kunna utvecklas utgående från de specifika behov som finns. Under verksamhetsåret har vi fortsatt att stöda, bevaka och agera i frågor som berör den svenska utbildningen.

SYDKUSTENS UTBILDNINGSPOLITISKA GRUPP

Den planerade landskapsreformens inverkan på utbildningen är en ny fråga som har engagerat Sydkusten. Under ledning av ordförande Mikaela Nylander har Sydkustens utbildningsgrupp, med företrädare för medlemskommunerna, representanter för lärarutbildningarna vid HU och ÅA, Kulturfonden, Kommunförbundet, Utbildningsstyrelsen och Undervisningsministeriet dryftat frågor kring den nya förvaltningen. En av Sydkustens roller har varit att klargöra och nedteckna den gemensamma ambitionen hos de svenska bildningsansvariga i kommunerna. Man har försökt finna svar på hur kommunerna kan skapa strukturer som garanterar en jämlik och god svenskspråkig bildningsstig, samt hur de tvåspråkiga kommunerna kan förbereda sig på att förverkliga sitt bildnings- och kulturuppdrag efter reformen. En viktig ingrediens i arbetet har varit, och kommer fortsättningsvis under 2018 att vara, att tydligt åskådliggöra bildnings-

Katja Bergbacka, Undervisnings- och kulturministeriet berättar om programmet för utveckling av barn- och familjetjänster.

Nylandsturnén 2017.

sektorns verksamhetsförutsättningar. I detta arbete gäller det samtidigt att man gör en bedömning av utgångspunkterna för bildningsarbetet efter landskapsreformen, definierar utmaningarna som finns och nedtecknar de öppna frågor som bör besvaras.

NYLANDSTURNÉN 2017

Sydskusten arrangerade under hösten igen den traditionella Nylandsturnén i samarbete med fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi. Syftet med turnén är att ge klass- och speciallärarstudierande möjlighet att under två dagar bekanta sig med potentiella arbetsplatser i skolor i Nyland. I Nylandsturnén 2017 deltog 31 studerande från Åbo Akademi. Totalt besökte de 30 skolor i 11 kommuner runt om i Nyland.

Deltagande är frivilligt både för skolor och studerande. I samband med Nylandsturnén ordnades också ett besök på Utbildningsstyrelsen och en kvällstillställning med lärare och representanter från kommunerna som fick chansen att berätta om arbetsmöjligheter i regionen.

Målsättningen är att dialogen mellan skolorna och lärarutbildningen ska stöda lärarrekruteringen framöver.

Skolorna var mycket nöjda med Nylandsturnén 2017. Av alla skolor (27 av 30) som svarade på Sydskustens utvärdering av programmet tyckte samtliga att Nylandsturnén var lyckad och att den borde ordnas även i fortsättningen. Också de studerande var överlag mycket nöjda med turnén. Här några kommentarer från lärarstudenterna:

- "Mycket bra upplevelse som jag skulle rekommendera till alla mina medstuderande."
- "Mitt syfte med turnén var egentligen att binda kontakter så att jag sedan då jag flyttar ner skulle redan kanske ha fot inne, vilket jag tror att jag lyckades med."
- "Vi fick se och höra hur det går till i olika skolor och det var intressant, det är något som vi saknat i vår utbildning (diskuterade detta med medstuderande). Vi behöver komma mera ut på fältet, och även om man till exempel vikarierar då och då får man inte samma chans att diskutera med lärarna och rektorn."
- "Jag tyckte det kändes viktigt att sitta ner och diskutera med rektorer och lärare, det var fint att de gav rundtur på skolan och valmöjligheter vad gäller lektioner..."

LÄRARSITUATIONEN

Utbildningen på svenska skall alltid hålla hög kvalitet. Därför har vi fortsatt att uppmärksamma lärartillgången under det gångna verksamhetsåret. Det finns fortfarande ett stort behov av lärare i södra Finland, särskilt bristen på klasslärare har stått i fokus för vårt arbete. För att garantera kvaliteten i undervisningen behövs behöriga och motiverade lärare. Vi har också framfört betydelsen av att alla finlandssvenska barn skall ha möjlighet till undervisning

av behöriga lärare, oberoende av boningsort. Sydkusten har under det gångna verksamhetsåret bl.a. granskat och sammanställt uppgifter angående behovet av nya lärare i huvudstadsregionen.

Som delägare i Svenska Framtidsskolan i Helsingfors (Practicum) har vi även ett särskilt intresse för andra stadiets yrkesutbildning. Vi har även jobbat för att livslånga vägledningstjänster finns tillgängliga på svenska.

2.3. Den finlandssvenska läsambassadören

Projektet *Den finlandssvenska läsambassadören* har genomförts under tidsperioden 1.8.2014 till 31.7.2017. Det har finansierats av Svenska kulturfonden och Sydkustens landskapsförbund har fungerat som arbetsgivare. Under de tre åren har modersmålläraren och barnboksförfattaren Katarina von Numers-Ekman arbetat som läsambassadör på heltid för att stärka läsandet bland barn och unga i Svenskfinland.

Den viktigaste och mest resurskrävande delen av projektet har varit läsambassadörens besök i över hundra svenskspråkiga skolor, på dagvårdsenheter, institutioner för lärarutbildning och bibliotek över hela Svenskfinland och på Åland samt på flera s.k. språköar i landet.

Ett annat viktigt verksamhetsområde har varit att skapa material som lever kvar efter att projektet tagit slut. Den viktigaste produkten är boken *Sjutton texter om läsning*, en samling blogginlägg och kolumner om läsning som Katarina von Numers-Ekman skrivit under de tre projektåren. Boken delades ut på slutseminariet 31.3.2017 och skickades bland annat ut till alla skolor i Svenskfinland. Texterna i boken innehåller tips och tankeställare till vuxna som engagerar sig i barns och ungas läsande och beskriver också en del konkreta metoder för klassrummet.

I enlighet med projektplanen har den finlandssvenska

läsambassadören samarbetat aktivt med många olika aktörer som intresserar sig för barns och ungas läsande.

I samband med de kontakter som den fin-

landssvenska läsambassadören haft med småbarnspedagogiken i Svenskfinland har det framkommit att det även finns stora skillnader i hur mycket man läser för barnen på dagis och i förskolan, hurdana rutiner och aktiviteter man kopplar till läsningen och hur mycket böcker barnen har tillgång till. Eftersom man med säkerhet kan säga att mycket högläsning under de tidiga barndomsåren har en gynnsam effekt på barnets språkutveckling och skolframgång är det bekymmersamt att det finns barn i Svenskfinland som varken får tillräckligt med högläsning hemma eller inom småbarnspedagogiken. De här barnen hamnar i ett sämre utgångsläge jämfört med de barn som genom riklig högläsning får språkstimulans och tränar viktiga färdigheter som att kunna fantisera, associera, diskutera, leva sig in och lyssna koncentrerat. Här måste småbarnspedagogiken minnas sitt kompensatoriska uppdrag, sitt ansvar för att se till att de barn som inte får högläsning och tillräcklig språkstimulans där hemma får en riklig dos av det på dagis och i förskolan. En faktor som man också måste lyfta fram i sammanhanget är att alla utbildningar som ger behörighet att arbeta inom småbarnspedagogiken i Finland inte innehåller sådant som språkutveckling, språkstimulans, barnlitteratur och litteraturpedagogik. Behovet av fortbildning på området är med andra ord stort.

För den som reser runt i de finlandssvenska kommu-

nerna och besöker skolor, daghem och förskolor blir det också tydligt att resurserna för bokinköp varierar kraftigt. I själva verket är skillnaderna så stora att man kunde tala om en demokratifråga. I Svenskfinland finns barn och unga som går i skolor med trivsamma, välutrustade och ibland till och med bemannade skolbibliotek. Ofta har samma barn och unga också tillgång ett kommunalt bibliotek med ett gott utbud av svenskspråkig barn- och ungdomslitteratur och dessutom en svenskspråkig bibliotekarie eller pedagogisk informatiker med skolsamarbete som ett av sina huvuduppdrag. Men det finns också finlandssvenska skolor som inte har något skolbibliotek alls, utan kanske bara en hylla i korridoren där lärarna ställer in böcker som deras egna barn blivit för gamla för. I värsta fall har en sådan skola inte heller något samarbete med det kommunala biblioteket. En orsak till det kan vara att det inte finns någon bibliotekarie som talar svenska på närbiblioteket.

Under de tre projektåren har det blivit uppenbart att det finns en stark medvetenhet på det finlandssvenska

skolfältet, särskilt i årskurserna 1–6, om att barns och ungas läsande behöver stödjas effektivare och mera mångsidigt än tidigare. Många skolor har infört kampanjer, temaveckor och andra årligen återkommande satsningar på läsning. Att bjuda in utomstående gäster som får agera läsande förebilder är populärt. Konceptet *En kvart om dagen* används också i många skolor.

Det räcker inte med punktinsatser eller korta projekt för att vända den negativa trenden med ett minskat läsande och försvagade läsfärdigheter bland barn och unga i Svenskfinland. Det viktigaste är att se till att alla barn har jämlika förutsättningar att utvecklas till läsare som klarar av alla de krav som dagens samhälle ställer på sina medborgare.

Läsambassadören Katarina von Numers-Ekman sammanställde en lista med konkreta förslag för ett fortsatt läsfrämjande arbete i Svenskfinland.

Läsambassadörens slutseminarium "Att kunna och vilja läsa" 31.3.2017 på Nationalmuséet i Helsingfors.

FÖRSLAG:

- På rektorsdagar eller vid liknande tillfällen där kommunernas bildningsansvariga och rektorer samlas kunde kommuner som utarbetat skolspråks- och lässtrategier presentera sina koncept för kolleger i kommuner som ännu inte infört sådana strategier.
- Fler kommuner borde erbjuda grundläggande konstundervisning i ordkonst på svenska, eller åtminstone lägga resurser på ordkonstklubbar som eftermiddagsverksamhet i skolor och på bibliotek.
- Resurser borde läggas på att utreda smärtpunkter och hinder för läsandet i småbarnspedagogiken. Pedagogerna som arbetar med de yngsta barnen bör få kvalitativ fortbildning och konkreta tips och idéer. En tutormodell med en handledare i läsning och språkstöd för varje enhet kunde utarbetas. Flera kommuner kunde också i likhet med Helsingfors anställa cirkulerande språkstödspersoner för småbarnspedagogiken.
- Verktyg, t.ex. i form av program för digital dokumentation, som hjälper lärarna att se vad eleverna har med sig i bagaget när det gäller läsning från tidigare skolstadier borde utvecklas. Ett exempel på detta är Läsväskan, en satsning i Åboland som befinner sig i startgropparna vid publiceringen av denna rapport. Denna aspekt är viktig eftersom pedagoger ofta har dålig insyn i vad som görs på andra skolstadier och kontinuiteten i läsundervisningen därför lätt blir lidande. Elever som till exempel lärt sig använda strategier för läsförståelse behöver få fortsätta använda och utveckla dem när de byter lärare eller skolstadium.
- Eftersom många svenskspråkiga skolor fått Lisi Wahls bokpaket finns ofta samma titlar i skolornas bibliotek. Till dessa böcker kunde skapas pedagogiskt material för undervisningen i olika årskurser utgående från de nya läroplansgrunderna. De finlandssvenska förlagen som ger ut barn- och ungdomslitteratur kunde också utarbeta pedagogiska material till sina böcker.
- Fortbildning för att stödja ett pedagogiskt medvetet och effektivt arbete med läsning i alla ämnen behövs. Den s.k. helhetsskapande undervisningen kunde ta till vara möjligheten använda en stor variation av texter i undervisningen, inte bara läromedelstexter. Ämneslärarutbildningen kunde också i högre grad förse de blivande lärarna med goda metoder för att undervisa i läsförståelse av ämnesspecifika texter.
- Den vuxnas övertygelse om att läsning är till glädje och nytta är betydelsefull för barnens och ungdomarnas utveckling till goda läsare. Bibliotek och andra aktörer kunde därför arbeta mera för att stödja läsandet bland föräldrar, småbarnspedagoger och lärare. De kunde också utveckla sätt att nå ut med budskapet om hur viktigt läsning är till familjer med riktigt små barn och ta vara på den önskan alla föräldrar har om att ge det egna barnet den bästa tänkbara uppväxten. Verksamheter som babyoesi, babybokprat och babycaféer ger goda möjligheter att lyckas med detta. Viktigt är att det ska kännas enkelt och naturligt för alla föräldrar att komma med sitt lilla barn till biblioteket. En annan viktig målgrupp som biblioteken ofta missar är ungdomarna på andra stadiet, som kan behöva extra stöd då kraven på läsandet ökar markant efter grundskolan.
- För att minska skillnaderna mellan skolor i Svenskfinland kunde fonder eller andra finansiärer ge ekonomiskt stöd till skolor eller kommuner som förbinder sig att satsa pengar på dåligt utrustade skolbibliotek. En skolbiblioteksambassadör kunde stödja skolorna gällande bok- och tidningsanskaffningar, metoder för inspirerande bokprat, varierande läsaktiviteter, planering av biblioteksinredning och liknande.
- Bokprat (på finska kirjavinkkaus), d.v.s. att berätta om en bok på ett sätt som får åhörarna att vilja läsa den, är en helt egen och mycket viktig konst i det läsförmedlande arbetet på bibliotek och i skolor. Kvalitativ fortbildning kring ämnet, gärna i form av workshops, för bibliotekariéer och pedagoger skulle vara värdefullt.

- De svenskspråkiga medierna i Finland borde se till att de har resurser att skicka ut journalister och andra medarbetare till skolorna, t.ex. för att tala om källkritik och om varför journalistiska texter vinklas på olika sätt. Dagstidningarna kunde gärna publicera mera material med unga vuxna som målgrupp. Sällan får man läsa artiklar om ämnen som att flytta hemifrån, skaffa sin första bil eller börja studera i den finlandssvenska tidningarna – vilket är konstigt med tanke på att just denna målgrupp står inför valet att börja betala för en prenumeration eller inte. Ett aktivare och mera systematiskt samarbete mellan mediehusen och medieutbildningarna i Svenskfinland kunde hjälpa redaktionerna att hitta ämnen som intresserar unga läsare.
- Trots det enorma uppsving som ljudböckerna fått på den svenska marknaden under de senaste åren har den finlandssvenska ljudboken förblivit en nästintill icke-existerande genre. Den finlandssvensk barn- och ungdomslitteraturen läses ytterst sällan in på band. Om förlagen inte är intresserade av att ge ut ljudböcker kunde kanske YLE göra en insats i form av hörspel eller uppläsningar för radio. Den högklassiga finlandssvenska barnlyriken med författarnamn som Stella Parland, Annika Sandelin och Hanna Lundström, kunde tonsättas och spelas in.
- Efter att Svenskfinland haft en egen läsambassadör kunde man tillsätta en skrivambassadör som skulle ha i uppgift att föra ut skrivdidaktisk forskning och goda metoder för skrivundervisningen. Läsandet är i sig ett väldigt brett ämnesområde, men också oerhört tätt sammankopplad med skrivandet – en annan nyckelfärdighet i dagens samhälle.

Bokprat – att få andra att vilja läsa en bok.

Ett bra bokprat?

08.03.2017

Bokprat är en verksamhet där man berättar om en bok med det uttryckliga syftet att locka åhöraren att läsa den. Fenomenet härstammar från USA och kom till Sverige redan på 70-talet. I Finland blev bokprat på bibliotek och i skolor vanliga först på 90-talet. Finlandssvenska bibliotekarier var först ute, men ganska snart myntades det finska begreppet 'kirjavinkkaus' och verksamheten spreds över hela landet.

Under en kursdag på Böle bibliotek i Helsingfors som Regionförvaltningsverket ordnade 2.3.2017 fick vi som var med lära oss en hel del om vad som är viktigt när man uppträder och vill framstå som övertygande. Under övningarna och diskussionerna som leddes av skådespelarna **Håkan Omars** och **Mats Holmqvist** kom det fram att de som jobbar med bokprat upplever det som både roligt och utmanande. För mig själv blev den viktigaste slutsatsen att det lönar sig att förbereda sig och öva ordentligt innan man möter sin publik.

En fin beskrivning på finska Wikipedia lyfter fram följande viktiga punkter som varje bokpratare behöver tänka på:

- Att bokprata är att **berätta**, inte att föreläsa, och är nära besläktat med storytelling.
- Bokprataren ska **levandegöra bokens handling** så att åhöraren till sist känner ett tvingande behov att få veta hur det ska gå. Helst ska man avsluta på ett så spännande ställe att den som lyssnar nästan blir frustrerad över att inte få veta mera.
- **Två regler** gäller för varje bokprat: Man får inte **avslöja slutet** och bokprataren får **inte berätta om böcker som hen inte själv har läst**.
- **Ärlighet** är en viktig ingrediens i ett bokprat, vilket betyder att bokprataren ska välja böcker som hen själv tycker om och lita på sin egen läsupplevelse.

Katarina von Numers-Ekman bokpratrar.

- Bokprataren ska vara trogen sin egen **personliga stil** att berätta.
- **Den första och den sista meningen** i ett bokprat är extra viktiga.
- Att också nämna **utmaningar** som boken kan föra med sig, t.ex. att början kan kännas tung, är viktigt.
- Man kan läsa högt ett stycke ur boken, men det är inte nödvändigt. Något om bokpratarens egna erfarenheter eller intressant information om författaren eller illustratören kan också ingå.
- Ett bokprat kan vara **interaktivt** och innehålla **diskussion**.
- Den rekommenderade längden för ett bokprat är **3–5 minuter**. Ofta ingår flera bokprat i en större helhet.
- **Bokpratet är inte avslutat förrän boken har lånats av någon som vill läsa den!**

Katarina von Numers-Ekman
Finlandssvensk läsambassadör

2.4. Morgon- och eftermiddagsverksamhet och skolans klubbverksamhet

Sydkusten har ett omfattande helhetsansvar och en stark roll som expertorganisation inom eftis- och klubbverksamheten i Svenskfinland. Denna roll har vi skapat med ett målinriktat utvecklingsarbete och med hjälp och stöd av ett välfungerande dynamiskt samarbetsnätverk med stark förankring i myndigheters, utbildningsanordnares, centralorganisationers, kyrkans, tredje sektorns och kommuners verksamhet. Sydkusten har under året fortsatt detta nätverks- och utvecklingsarbete.

Sydkustens referensgrupp för eftis- och klubbverksamheten består av representanter för centrala aktörer inom verksamheten i Svenskfinland (se bilaga sid 55). Gruppen har sammankommit till tre möten under det gångna året. Specialplanerare Sonja Hyvönen (Utbildningsstyrelsen) har fungerat som ordförande för gruppen. Dessutom har en mindre arbetsgrupp sammankommit till två möten.

NATIONELLT UTVECKLINGSNÄTVERK

Sydkusten fungerar tillsammans med Utbildningsstyrelsens svenska linje som hela Svenskfinlands representant i Utbildningsstyrelsens nationella utvecklingsnätverk för morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Nätverket består av 15 regionala nätverk. Monica Martens-Seppelin från Sydkusten är kontaktperson för det svenskspråkiga nätverket. Som ytterligare kontaktperson fungerar rektor Inger Nabb från Vasa. Det nationella nätverket har sammankallats till gemensamma arbetsmöten två gånger 2017. Nätverket har inte längre en lika aktiv roll som tidigare pga personalförändringar och omorganiseringar inom Utbildningsstyrelsen.

Det finns idag ca 250 svenskspråkiga eftisar i Svensk-

I samband med de regionala träffarna hösten 2017 gjordes också studiebesök till några eftisar. Här några eftisbarn på Haga eftis i Vasa tillsammans med Kjell Nyberg (Haga eftis), Arja Elsinen (Vasa stad), Sonja Hyvönen (Utbildningsstyrelsen) och Leena Palve-Kaunisto (Helsingfors stad).

finland. Till det svenskspråkiga nätverket hör 33 tvåspråkiga kommuner samt ca 9 enskilda enheter på språköarna. Sydkusten har fortsatt bevaka de svenska intressena, sköta om den svenska kontakten och informationen till de tvåspråkiga kommunerna och de svenska eftisarna samt medverka i det nationella utvecklingsarbetet. Sydkusten har inom nätverksarbetet informerat kommunerna om det som sker på nationell nivå samt överlag bevakat och synliggjort de språkliga aspekterna på verksamheten och behovet av en förvaltning som både beaktar och sköter båda språkgruppernas verksamhet och behov.

REGIONALA TRÄFFAR, MÖTEN OCH FORTBILDNING

Inom ramen för det nationella utvecklingsnätverket arrangerar Sydkusten i samarbete med Utbildningsstyrelsen regionala möten för svenskspråkiga eftis- och klubbkoor-

dinatorer och ansvariga tjänstemän i kommunerna varje termin. Under år 2017 hölls ett möte på våren och ett på hösten på tre olika orter, sammanlagt sex möten. Mötena behandlade och presenterade aktuella frågor inom verksamheten och goda exempel på hur verksamheten kan ordnas presenterades och diskuterades.

UTBILDNING, FORTBILDNING OCH KURSER

Grunden för en god kvalitet i verksamheten är behöriga, kompetenta och motiverade ledare och pedagoger som har en stark yrkesidentitet. Detta uppnås bl.a. via yrkesutbildning och kontinuerlig fortbildning. Det svenska nätverket har alla år satsat mycket på samarbete med de utbildningar som ger behörighet att arbeta på eftis för att locka studerande till yrkesutbildningarna. Vi har också samarbete med bl.a. CLL vid Åbo Akademi och Novia gällande fortbildning för eftis- och klubbledare och dessutom har vi ordnat egna kurser och temadagar på lokal nivå i olika regioner i samarbete med andra. Det svenska nätverket stöder och handleder kommunerna i att också ordna egna lokala kurser och temadagar för ledarna samt uppmuntrar, samordnar och stöder andra aktörer och samarbetsparter att ordna kurser för denna målgrupp. De kurser som ordnats år 2017 presenteras i följande kapitel.

PEDAGOGISKT MATERIAL TILL ÅK 1

Sydkustens ordkonstskola har utarbetat pedagogiskt material till Lisi Wahls bokpaket för åk 1. (Läs mer om det pedagogiska materialet på sid 42) Eftisarna kommer också att kunna ta del av materialet.

INFORMATION, SYNLIGHET OCH MEDIA

Nyhetsbrevet Eftis-info, som postas regelbundet till alla svenska eftisar och tvåspråkiga kommuner, innehåller aktuell information om kurser, bidrag, lagstiftning, material, tips för verksamheten m.m. Eftis-info kompletterar och synliggör den information som finns på webbsidan eftis.fi. Eftis-info är en viktig informations- och inspirationskälla för eftisledarna på fältet. Eftis-info har skickats per post fyra gånger år 2017 till alla eftisar i Svenskfinland (ca 250): I februari, april, september och december. I samband med infobladet bifogas oftast någon form av material för eftisledare. Dessutom sänds den elektroniskt till rektorer och bildningschefer samt övriga aktörer inom området. Sydkusten håller regelbunden kontakt till medierna för att informera om verksamheten och bevaka verksamheten. Sydkusten upprätthåller och uppdaterar webbsidorna www.eftis.fi och www.klubbar.fi.

3. Seminarier och kurser

Varje år ordnar Sydkusten ett stort antal kurser och seminarier riktade främst till viktiga nyckelgrupper såsom personal inom dagvård, eftis- och klubbverksamhet samt ordkonst. Även lärare och biblioteksanställda deltar i våra kurser. Kursverksamheten genomförs ofta för att fylla ett tomrum. Fortbildning för personalen i kommunerna ordnas inte alltid på svenska och här fyller Sydkusten en viktig funktion. Vi har ofta också samarbetspartner då vi ordnar våra kurser. Daghemspersonalen har under många år hört till dem till vilka vi särskilt har riktat utbildningsinsatser.

3.1. Seminarier för daghemspersonal

I över 20 år har Sydkusten arrangerat seminarier för daghemspersonal. Våra lördagsseminarier har blivit ett av de mest betydelsefulla gemensamma utbildningstillfällena för svenskspråkig dagispersonal. Utbildningstillfällena utgör en viktig kvalitetshöjande insats för dagvården, speciellt i dagens läge med den fortsatta stora bristen på behörig personal på många håll i södra Finland. Förutom det traditionella seminariet i Helsingfors i mars hölls också ett seminarium i Borgå på hösten. Dessutom ordnades ett seminarium som avslutning på projektet En bättre miljö – ett bättre dagis i september 2017.

SEMINARIET I HELSINGFORS

Sydkustens seminarium för daghemspersonal i Helsingfors ägde rum på lördagen den 25 mars. Seminariet har varit en återkommande ingrediens i Sydkustens verksamhet och årets tema, Föräldrarnas delaktighet, lockade till sig omkring 180 deltagare.

Stämningen var fokuserad och förväntansfull då Katarina Larsson, svensk förskollärare och föreläsare på Lärarfortbildning, började på sin vandring genom ämnet. Med tydliga fotavtryck i daghemsverkligheten, med en livlig dialog med deltagarna, och med 20 års erfarenhet från branschen, förde hon seminariepubliken djupare in på frågeställningen hur man kan göra föräldrarna delaktiga i verksamheten. Lika närvarande i Katarina Larssons föreläsning, var också frågan om hur man synliggör den egna verksamheten och vilken berättelse man väljer att skildra utåt. Då man är inne i vardagen, i det arbete man brinner för och lever av, glömmar man kanske ibland bort att visa vad det är man gör och hur viktigt det faktiskt är att visa vad man gör. Det här synliggörande-arbetet var en viktig ingrediens i Larssons föreläsning, ofta förtydligt och konkretiserat med hjälp av pedagogisk dokumentation. Genom den pedagogiska dokumentationen både visar man upp det egna arbetet och för man den pedagogiska arbetsprocessen framåt samt förändrar och utvecklar man det pedagogiska arbetet.

Dagiseminarium Föräldrarnas delaktighet, Heidi Lithén och Micaela Romantschuk.

På eftermiddagen föreläste Micaela Romantschuk och Heidi Lithén från Hem och Skola. Som rubrik hade de Tillsammans – föräldrakollektivet som resurs. De centrala frågeställningarna var här hur man synliggör värdegrunden för föräldrarna och hur man involverar dem i en diskussion om värderingar. Seminariedeltagarna fick också tips på hur man gör föräldramöten interaktivare. Det här var ett nyttigt komplement till dagens tidigare program och innehåll.

SEMINARIET I BORGÅ

Ett motsvarande seminarium för daghemspersonal ordnades även i Borgå 14 oktober. Mikaela Nylander inledde seminariet med att konstatera att samhället bör ge alla barn samma möjligheter. Hon påminde om att forskning visat entydigt att en god småbarnspedagogik har positiva effekter på skolframgången långt upp i tonåren och att det därför är viktigt att kommunerna inte tillåter försämrade förutsättningar för en god småbarnspedagogik.

I övrigt följde programmet samma innehåll som vid seminariet i Helsingfors. Katarina Larsson föreläste

med rubriken Föräldrarnas delaktighet och Micaela Romantschuk och Heidi Lithén föreläste med rubriken Tillsammans – föräldrakollektivet som resurs.

3.2. Temakurser

3.2.1. Utbildning och kurser för klubb- och eftisledare

LÄS MED MIG PÅ EFTIS

Projektet Läs med mig på eftis är ett läsfrämjande projekt som riktar sig till alla eftisar i Svenskfinland. Projektet som startade år 2016 fortsatte år 2017 tack vare tilläggsfinansiering från stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne. Projektet består av inspirationskurser, samarbete med äldre resurspersoner, samarbete med bibliotek, boktips och material att använda i verksamheten samt utbyte och dokumentering av goda erfarenheter och idéer.

Läsning har stor betydelse för barns emotionella, intellektuella, sociala och språkliga utveckling. Grunden till goda läsvanor och en god läskunnighet läggs redan före skolåldern och under de första skolåren genom lek med ord, samtal och högläsning. I projektet vill vi inspirera och motivera eftisledarna att satsa på läsning som en naturlig del av verksamheten. Ledarna har bl.a. via inspirationskurser fått praktiska tips för högläsning- och berättarstunder och annan språkstimulerande verksamhet. Syftet är också att inspirera eftisledare att välja goda böcker för högläsning, hitta på trevliga och utvecklande läsaktiviteter, föra samtal om barnlitteratur och läsning med andra vuxna och att etablera och stärka samarbeten med bibliotek.

Som en fristående uppföljning på inspirationskurserna år 2016 ordnades 15.5.2017 studiebesöket ”Läsinspiration i luften” i Hangö stadsbibliotek. Besöket gjordes i form

av en heldagsutfärd med hyrd buss från Helsingfors. Deltagarna som kom från hela verksamhetsområdet fick följa med på en interaktiv berättar- och läsestund med Agneta Möller-Salmela i Hangö stadsbiblioteks upplevelserum. Agneta gav också inspiration och tips på finurliga övningar och lekar som kan användas i barngruppen.

Hösten 2017 besöktes även Malms skolas eftis i Pargas för att göra ett reportage om deras verksamhet och speciellt deras läsfrämjande satsningar, samt för att sprida idéerna och metoderna till övriga eftisar. Deras målinriktade och kreativa sätt att jobba med litteratur och språk har gett konkreta tips och inspiration åt många andra.

EFTIS MÖTER SKOLA

Även år 2017 satsade Sydkusten på fortbildning och kurser för klubb- och eftisledare runt om i kommunerna. Under läsåret 2017–2018 ordnar Sydkusten fortbildningen ”Eftis möter skola” på två orter, i Helsingfors och i Vasa. Fortbildningen består av fyra moduler eller enskilda kursdagar och studiebesök som bildar en helhet och ska erbjuda kunskap, insikter och idéer för att fördjupa yrkeskompetensen. Under fortbildningen ges deltagarna möjlighet reflektera över eftisledarens professionalitet och på vilket sätt skolans läroplansgrunder kan synas i och påverka eftisverksamheten. Utgångspunkten är ett gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift, har ett ansvar för det fostrande arbetet och för att främja barnens välbefinnande. Det behövs ett fungerande samarbete med olika samarbetsparter, speciellt med eftis, för att skolan ska kunna nå de mål som finns i läroplanen. Eftisledarna är med sitt jobb med och förverkligar delar ur läroplanens mål och innehåll.

Som utbildare fungerar rektor Ulrika Willför-Nyman

Eftis möter skola, Helsingfors 4.11.2017.

(Helsingfors), rektor Inger Nabb (Vasa), arbetsplatshandledare Maria Löfqvist-Håkans (Vasa) och utvecklingschef Monica Martens-Seppelin (Helsingfors och Vasa).

Fortbildningen har samlat ett stort antal engagerade deltagare (sammanlagt 52 personer) och responsen har varit mycket positiv. Deltagarna uppskattar att det ordnas matnyttig fortbildning där de också kan träffas och utbyta tankar och erfarenheter. Pågående fortbildning ger bränsle till en personlig utveckling som eftisledare. Behovet av kurser och träffar är stort eftersom det ordnas väldigt lite fortbildning för denna målgrupp. Detta är ett viktigt led i att utveckla och höja kvaliteten i verksamheten.

"RUM FÖR BERÄTTELSE, LÄSNING OCH MAGI"

Inom ramen för projektet ordnades 21.9.2017 en inspirationsdag ”Rum för berättelser, läsning och magi” i samarbete med Folkhälsan och Esbo stads bildningstjänster.

Målgruppen var medfostrare och pedagoger och temat var möten över generationsgränserna i skola, eftis och på dagis. Dagen hölls på Vindängen i Esbo där Folkhälsans seniorhus och Vindängens daghem, skola och eftis finns under samma tak. Med inspirationsdagen strävar vi bl.a. efter att öppna eftismiljön för medfostrare och frivilligarbetare. Över hundra skolor, några daghem och ett fåtal eftisar runtom i Svenskfinland har redan en egen skol-farfar eller dagismormor. Många barn har på det sättet fått ytterligare en närvarande vuxen, vilket bidrar till en tryggare miljö. Inspirationsdagen bjöd på inspirerande erfarenheter och lyckade satsningar kring språkstimulans och läsning i form av möten över generationsgränserna. Läsinspiratör Agneta Möller-Salmela från Hangö stadsbibliotek gav smakprov på inspiration till läsning och berättelser för och med barn. Övriga talare under dagen var läsdam Ninni Langenskiöld, rektor Ulrika Willför-Nyman, klasslärare och elever från Vindängens skola, medfostrare Sixten Sundell och Ethel Sandström. Motsvarande inspirationsdagar kommer att ordnas i Borgå och Raseborg våren 2018.

SAMARBETSPROJEKTET TACK FÖR MATEN!

Sedan början av år 2015 är Sydkustens utvecklingschef Monica Martens-Seppelin medlem i referensgruppen för Marthaförbundets projekt "Tack för maten". Projektet Tack för maten! engagerar de privata svenskspråkiga daghemmen och eftisarna i Svenskfinland i att utveckla måltiden och mellanmålet. Matglädje, barnens delaktighet, en ökad grönsakskonsumtion och råvaror i säsong betonas i arbetet. Marthaförbundets personal har år 2017 besökt fyra eftisar i Nyland, ett i Lahtis och sex eftisar i Österbotten. I samband med besöken får barnen bekanta sig med mat och nya smaker enligt Saperemetoden. Me-

toden går ut på att mat inte upplevs enbart med smak-innet, utan också med syn, hörsel, känsel och lukt. Både personal och barn handleds och får tips och idéer på hur man kan främja en sund, nyfiken inställning till mat och ur barnen kan involveras i måltiden och matlagningen.

Inom ramen för projektet ordnas också kurser med temat Inspirerande mellanmål och mat med alla sinnen för eftisledare. År 2017 ordnades kurser i Vasa och Jakobstad. Som sakkunniga föreläsare fungerade Ann-Louise Ahrenberg och Sofia Grynngårnds från Marthaförbundet.

Det har också utarbetats ett skräddarsytt materialpaket för eftisar som innehåller en sexveckors meny med fokus på säsong och läckra grönsaksalternativ, ett övningshäfte med beskrivningar av olika övningar man kan göra med barnen, ett recepthäfte och en mysteriepåse.

Tack för maten! i Vasa, 7.2.2017.

3.2.2. Ordkonstkurser

Läsåret 2016–2017 ordnade Ordkonstskolan en fyrdelad utbildning i ordkonstledarskap i samarbete med Borgå folkakademi. De två sista delkurserna hölls under våren 2017 och fokuserade på muntligt berättande och improvisation samt bilderbokens många möjligheter. Kurserna leddes av ordkonstskolans egen personal tillsammans med gästande inspiratörer såsom läsambassadör Katarina von Numers-Ekman, skådespelaren Johanna af Schultén och författare Annika Sandelin. Ordkonstskolans personal anlitas med jämna mellanrum för gästföreläsningar och fortbildningsdagar.

Under det gångna verksamhetsåret har ordkonstskolan föreläst och hållit workshops på CLLs kurs för småbarnspedagoger om språkutvecklande arbetssätt. På beställning av det regionala lärarfortbildningsprogrammet Kunngig i östra Nyland ordnades två kortkurser i fantasi- miljöer och berättande i Borgå. Inbjuden av Stockholms regionbibliotek presenterade Sydkustens ordkonstskola ordkonst med småbarn för 30 barnbibliotekari- er från

Ordkonstskolans Maja och Iréne föreläste om Rimjam för bibliotekari- er i Stockholm.

regionen. Under denna interaktiva workshop med temat ”Rimjam – att leka dikter” fick deltagarna en dos av konkreta metoder och modeller för att göra ordkonst med och för de yngsta barnen. Ordkonstskolan besöktes också av lärare från Pedersöre som arbetar med att utveckla ett språk- och läsfrämjande projekt och av Katharina Larsson från Kultur i Väst som är en kulturförvaltning inom Västra Götalandsregionen i Sverige.

Deltagarna i de olika kurserna har gett god feedback och upplevt innehållet som intressant och nyttigt för sitt arbete med barn och unga i skola, daghem och fritidsverksamhet. Kännedomen om ordkonst är relativt liten men växer stadigt. Det är viktigt att pedagoger som är i daglig kontakt med barn har verktyg för att stärka och stimulera barnens språk. Ordkonstskolan har en betydande roll i att stöda pedagogernas arbete genom att sprida vår sakkunskap, inspiration och våra kreativa metoder.

3.2.3. Kulturseminarier

KULTUREN FLYTTAR UT, ABOA VETUS & ARS NOVA I ÅBO

Det åboländska kulturseminariet ordnades i Åbo 12.9.2017 i samarbete med Åbo stad och Svenska kulturfonden. Temat var Kulturen flyttar ut och samlade ca 25 kulturaktörer.

Programmet berörde olika aspekter av att föra ut kultur och att kombinera kultur med rörelse. Emilie Gardberg, tidigare intendent för Åbo filharmoniker, pratade om orkesterns satsningar ”ute på stan” och Irina Niemi- mäki, kulturkoordinator vid Åbo stads fritidssektor berättade om stadens satsning på kulturmotion. Under eftermiddagen hölls gruppdiskussioner kring temat kultur ute och kulturvandringar. Målet var delvis att inspirera

till aktiviteter under VårKultur 2018. Dagen avslutades med en temaguidning på Aboa Vetus med temat *Bonnes dames – moral och sexualitet under medeltiden*.

SKÄRGÅRDSUTVECKLING OCH KULTUR, KORPOSTRÖM

Seminarier ordnades 14.11. 2017 av Sydkustens landskapsförbund i samarbete med Svenska kulturfonden, Egentliga Finlands förbund, Leaderföreningen I samma båt – samassa veneessä och Nationella skärgårdsdelegationen SANK. Målet var att diskutera behov och möjligheter på kulturvägarna i Åboland utgående från det nationella skärgårdsprogrammet 2017–19. Under dagen fick deltagarna höra exempel på samarbetsprojekt och finansieringsmöjligheter, diskutera idéer och dansa med Gäddan och gänget. Det som särskilt betonades var behovet av samarbete på bred front och vikten av att samordna och lyfta fram våra styrkor samt berätta om det vi har att erbjuda. Jorma Leppänen från den nationella skärgårdsdelegationen SANK inledde med en kort presentation av det nationella skärgårdsprogrammet. Han konstaterade bland annat att skärgårdsprogrammet baserar sig på skärgårdslagen och att syftet är att bevara skärgårdskulturen i landet. Leppänen konstaterade att skärgårdens kulturprojekt behövs för att bevara en värdefull del av 100-åriga Finlands kultur och för utvecklandet av turismen.

- Vid utvecklandet av skärgårdskulturen är det nyttigt och viktigt att ta till vara kunskapen och viljan som fritidsboende och övriga vänner av skärgården har, avslutade han sitt inlägg.

På eftermiddagen diskuterades fyra teman i grupper: Sjöfart och skutor, pedagogiska modeller för natur- och miljökunskap, kulturens betydelse för besöksnäringen och vandringsleder och kultur. Bland annat betonades

att samarbetet mellan kultursektorn och besöksnäringen behöver stärkas och att infrastruktur som vandrings- och cykelleder, toaletter och rastplatser behövs för att styra besökarna och öka tillgängligheten. Det är också avgörande att vi blir bättre på att informera om vårt område och vår kultur samt om hur man ska värna om den sårbara naturen.

Åsa Rosenberg, Emil Oljemark och Lena Långbacka.

4. Kultur

I Syd kustens uppdrag ingår att främja kultur på svenska. Kännedom om den egna kulturen och språket stöds genom språkstimulerande verksamhet och kulturprojekt. I verksamheten prioriterar vi barn och unga och kultursatsningar som stöder det finlandssvenska närsamhället. För Syd kusten är det viktigt att den svenska kulturverksamheten håller hög kvalitet och att de finlandssvenska barnen har möjlighet att på ett jämlikt sätt ta del av kulturtjänster.

4.1. Ordkonst

Syd kusten har målmedvetet utvecklat ordkonsten på svenska under många år. Ur finlandssvenskt perspektiv är ordkonsten en viktig konstform då den genom sitt tvärkonstnärliga arbetssätt utvecklar ett lustbetonat förhållande till att läsa, skriva och berätta. Vi ser det som viktigt att ordkonsten som konstform förankras i ett bredare barnkultursammanhang. Ordkonstundervisningens uppgift är att utveckla elevernas språk, tankeförmåga och kreativitet samt att ge barn och unga färdigheter inom olika livsområden. Vi vill även öppna upp nya möjligheter för eleverna att förstå vad konst och kultur innebär. Undervisningen är målinriktad och strävar till att stöda eleverna individuellt och i grupp. Gruppstorlekarna är små så att ledarna har möjlighet beakta elevernas olika kunskapsni-

våer. Ordkonstverksamheten omspannar åldersmässigt allt från småbarn till ungdomar. Dessutom satsar ordkonstskolan på att utarbeta pedagogiskt material och fortbildning för vuxna som jobbar med barn.

4.1.1. Syd kustens ordkonstskola

Syd kustens ordkonstskola har som uppdrag att ge ordkonstundervisning för barn och unga inom hela Syd kustens verksamhetsområde. Till verksamheten hör att ordna ordkonstverksamhet som hobbyverksamhet i form av kontinuerliga ordverkstäder, att ge grundläggande konstundervisning, göra projektsatsningar, erbjuda ordkonst för småbarn, utarbeta pedagogiskt material, arrangera fortbildningar och utveckla ordkonsten som konstform på svenska i Finland.

KONTINUERLIG ORDKONSTVERKSAMHET

Ordkonstundervisning i grupper

Syd kustens ordkonstskola upprätthåller 25 grupper för åk F–9 i 10 kommuner. Antalet elever som går i de kontinuerliga ordverkstäderna har ökat sedan tidigare år till ca 250 elever. Eleverna i ordverkstäderna träffas en gång i veckan, i regel 12 gånger under en termin, 24 gånger per

läsår. Undervisningen sker oftast i skol- och biblioteksutrymmen. Fler undervisningsgrupper än tidigare engagerar en hel klass och hålls inom ramen för skolans undervisning. År 2017 fanns tre sådana grupper i Helsingfors. Grundläggande konstundervisning ges i Sibbo kommun och Borgå stad. I dessa kommuner följer vi upp elevernas framsteg och antalet undervisningstimmar. Ordkonstskolan jobbar aktivt med att kunna erbjuda grundläggande konstundervisning även i övriga verksamhetskommuner. Ordkonstskolan erhöll för andra gången det statliga specialunderstödet från Undervisnings- och kulturministeriet för att förbättra tillgången till grundläggande konstundervisning. Med dessa medel kunde vi finansiera fem ordkonstgrupper läsåret 2017–2018.

Tack vare ett extra finansieringsbidrag från Regionförvaltningsverket i Nyland kunde Ordkonstskolan som avslutning på terminen bjuda in elever med vårdnadshavare på teater. Teaterbesök gjordes till Unga Teatern med den vintriga föreställningen Sampo – en vintersaga och till Tryckeriteatern med föreställningen Projekt 2117. Det var eleverna i en del av huvudstadsregionens och västra Nylands ordverkstäder som deltog tillsammans med sina ordverkstadsledare och de ledande ordkonstledarna. Totalt 80 personer deltog i teaterbesöken. Tack vare bidraget kunde vi också erbjuda ett författarbesök av Annika Sandelin till en ordkonstgrupp i Sibbo.

Timanställda ledare

Ordkonstskolans kontinuerliga verksamhet förlitar sig på den expertis som ledarna besitter då de undervisar i ordverkstäderna under ett helt läsår. Det individuella arbete som var och en ledare gör knyts samman på gemensamma planeringstillfällen. Tillgången på en kunnig och motiverad samt engagerad lärarkår är förutsättningen för en vidare utveckling och spridning av ordkonsten. Under läsåret satsar Ordkonstskolan även på att stöda och fortbilda

Ordkonstledarna 2017–2018

sina timanställda ordkonstledare. Vi ordnar regelbundna träffar samt en planeringsdag i början av höstterminen. Inför sommarlägren ordnas dessutom en lägerfortbildning. I slutet av år 2017 kunde Ordkonstskolan bevilja fyra ledare certifikat i ordkonstledarskap. Certifikat fås då vissa kriterier och fortbildningsdagar uppfyllts. Vi har nu totalt 24 certifierade ordkonstledare.

Maija Hurme leder en verkstad under Ordkonstledarnas planeringsdag i augusti 2017.

Läroplansarbete

De nya grunderna för läroplanen i grundläggande konstundervisning publicerades på hösten 2017 och till hösten 2018 skall alla konstskolor ta i bruk sin egen lokala läroplan. Stort fokus på läroplansförnyelsen har därför lagts under läsåret 2017–2018. Ordkonstskolans representanter deltog under läsåret 2017–2018 i ett fortbildningsprojekt vid namn ”Lotsarna för den nya läroplanen för den grundläggande konstundervisningen”. Projektet,

som leddes av Förbundet för grundläggande konstundervisning (TPO), stöder konstskolorna i arbetet med de nya läroplanerna. Fortbildningsprojektet bestod av tre seminarier som var gemensamma för alla konstformer (12.9.2017, 25.1.2018, 5.4.2018) samt fyra fortbildningsdagar per konstform (9–10.11.2017 och 8–9.2.2018). Under tillfällena behandlades läroplansprocessens olika skeden på ett mångsidigt sätt. Under konstformernas gemensamma tillfällen behandlades allmänna viktiga teman gällande bland annat verksamhetskulturen, läroanstalternas styrkor, arbetsgemenskapens engagemang och läroplanernas lokala karakteristiska prägel. På ordkonstens egna fortbildningsdagar låg fokus specifikt på utformandet av den egna konstformens läroplan. Här inkluderas utvecklandet av både den strukturella helheten samt formandet av innehåll och målområden.

Ordkonstskolan jobbar tematiskt per läsår och ser lärarkårens samarbete som en viktig del av att uppnå gemensamma mål. Från och med hösten 2017 tillsattes en läroplansarbetsgrupp som utarbetar den nya läroplanen mer intensivt. Som en del av innehållsplaneringen för kommande undervisningshelheter, har även en lägerplaneringsarbetsgrupp satts in i början av år 2018. Ordkonstskolan har en lång tradition av att ordna fantasiläger på somrarna. Lägerprogrammet är noggrant uppbyggt enligt ett visst tema. Sommarens fantasiläger brukar vara de första tillfällen som öppnar upp det nya läsårstemat. Läsåret 2016–2017 var Ordkonstskolans läsårstema ”Tidsbubblan” och 2017–2018 ”Kartblad och kompassrosor”. (Läs mer om lägerverksamheten under rubriken evenemang). Läsårstemat underlättar arbetet med att knyta ihop undervisningen i de olika regionerna i vårt verksamhetsområde. Därutöver ger det ett bra underlag att skapa tematiska samarbeten i projektväg.

Lotta Sanhaie leder rimlek.

Småbarnsordkonst

Ordkonst för barn under skolålder ordnas främst i form av evenemang riktade till familjer, specialsatsningar i förskolor och daghem och indirekt via fortbildningar för personer som arbetar med barn under skolålder.

Under år 2017 har Sydkustens ordkonstskola ordnat förberedande undervisning i ordkonst en gång i veckan i Helsingfors i samarbete med Drumsö förskola och liksom tidigare år erbjudit en serie Rimjam på bibliotek och kulturhus i Helsingfors, Åbo och Pargas och rimlek i Vanda för småbarnsfamiljer. Rimjam och rimlek är ledda stunder som knyter ihop dikter och rim både från nyutgivna böcker och från folktraditionen till en levande och lekfull helhet. Under året har ett nytt rimlekkoncept tagits fram för att föras ut till daghem på förfrågan.

Hösten 2017 ordnade Åbo stadsbibliotek i samarbete med Sydkustens ordkonstskola en sagoklubb för barn under skolålder 21.9–30.11.2017 under ledning av ordkonstledaren Andrea Schmidt. Programmet kretsade kring lek, fantasi och pyssel utgående från sagor och böcker.

Hösten 2017 bjöds ordkonstskolan in som expertföre-

läsare på kurstillfällen i Kyrkslätt och Stockholm för att sprida kunskap om hur man kan främja fantasi och språkglädje bland barn under skolålder genom ordkonst. Läs mer om dessa tillfällen under avsnittet om kurser och fortbildning.

EVENEMANG

Under året har Ordkonstskolan deltagit i många olika evenemang, både som inbjudna gäster och som en del av större programhelheter. Vi har medverkat som utställare på bland annat utbildningsmässan Educa på Helsingfors mässcentrum, Leikin 100 tarinaa ja kieltä på Kulturcentret Caisa i Helsingfors, Konstens natt i Åbo och det nationella evenemanget Oppimisen fiesta på Finlandi-ahuset. Genom att synas i större sammanhang får vi ut information om aktuella material, projekt och kurser och ökar kännedomen om ordkonsten som hobby och konstform bland undervisningspersonal och den breda allmänheten.

Pop-up ordkonst

Ordkonstskolan stod för en drop-in-verkstad på Barnens diktmåne på Annegården i Helsingfors 26.8.2017. Temat som behandlades var vänskap genom att deltagarna fick skapa fantasifulla djurkompisar. Blogg, vlogg eller bok? var namnet på ett ordkonstkoncept som utvecklades för att även passa en lite äldre målgrupp. Ledarna utgick från riktiga bloggare och vloggarer som även gett ut böcker. Korta, konkreta och inspirerade tvärkonstnärliga övningar relaterade till en bred variation av ämnen låg på bordet under pop-up-ordverkstaden. Samma program hölls på Lilla Luckan i Helsingfors 21.3.2017 och på Fritids i Mårtensdal i Vanda 10.4.2017. Ordverkstaden på

TIPS:
ÄVENTYRSBOK
FAKTABOK
SAGA
KÄRLEKSBOOK
SKRÄCK
HUMÖR

1. RITA EN
BOKPÄRM

2. TA NÅN ANNANS

BILD OCH SKRIV

JAN

Åbo bibliotek fick ställa ut poesi på barnavdelningens skärmar under poesiveckan i Åbo 3–12.11.2017. Lördagen 18.3.2017 samarbetade ordkonstskolan med Unga Teatern och höll en berättarstation på Unga teaterns familjedag på Lillklobb i Esbo. Programmet ordnades i samband med föreställningen Mio min Mio. Lördagen 13.5.2017 var Ordkonstskolan med i Floradagens program i Konstfabriken i Borgå där alla konstskolor som ger grundläggande konstundervisning presenterade sin verksamhet på olika sätt.

Julstigen på Hertonäs gård

I december samarbetade Ordkonstskolan med DOT, Föreningen för drama och teater, och höll en verkstad på Julstigen 9.12.2017 på Hertonäs gård i Helsingfors. Programmet var riktat till hela familjen som fick lista ut vad som fanns i julklappar genom att lösa kluriga julklappsrim. Därutöver fick man även på plats skapa nya egna rim. Många deltagare överraskades över att uppgiften även fungerade så smidigt som språkdusch.

Fantasiläger i Pargas.

Lägerverksamhet

Sommaren 2017 ordnade Ordkonstskolan två fantasiläger med temat "Bland kartblad och kompassrosor". Ett läger hölls i Pjukala i Pargas 7–9.6.2017 och det andra i Sibbo 14–16.6.2017. Gulnade kartblad och vackra kompassrosor förde ut deltagarna på äventyr. Som upptäcktsresande genom fantasin fick de skapa egna öar, träffa äventyrare på vägen och besöka undervattensdjuren i snäckvärlden. Under övernattningslägren fick deltagarna aktivera sig i lägeraktiviteter som simning och lekar, medan ordkonstprogrammet förde dem samman i att skapa, fantisera, umgås och vistas ute. Sommarens läger hade sammanlagt 40 deltagare i åldern 9–13 år och engagerade 7 ledare plus en hjälpledare.

I juni samarbetade Ordkonstskolan med UngMartha och ordnade ordkonstprogram under deras dagsläger. Temat var en smakresa runt jorden och målgruppen unga i åldern 13–16. Eleverna fick tillreda mat från olika länder och delta i ordkonstprogram som fortsatte på samma tema. Ordkonstskolans ledare var med på två läger varav ett hölls på Tjejvillan i Grankulla 19–20.6.2017 och det andra i Hemvrån i Helsingfors samma datum 19–20.6.2017

Ordkonstveckan

Den nationella ordkonstveckan som ordnades 20–26.3.2017 lyfter årligen upp ordkonstundervisningen både på svenska och finska runt om i Finland. Syftet med veckan är att visa de mångsidiga möjligheterna som finns för att utöva ordkonst i landet. Ordkonstveckan arrangeras av Föreningen för ordkonstundervisning i Finland och Ordkonstskolan har stått för koordineringen. Bland programmet under veckan fanns förutom ordkonstskolornas kontinuerliga gruppundervisning, specialsatsningar som ordkonstprogram i skolor, och poesikvällar och berättarstunder i olika regioner. En nämnvärd insats

Ordkonst i Botby.

som Ordkonstskolan gjorde under veckan var ett generationsöverskridande samarbete med Folkhälsan där ordkonstleverna i klass 3 från Zacharias Topeliuskolan utbytte minnesverser med invånarna på seniorhemmet i Brunakärr, Helsingfors.

KOMPETENSHÖJANDE VERKSAMHET

Efterfrågan på fortbildning i ordkonst för vuxna är stadig. Vi strävar till en kontinuerlig kompetensutveckling bland såväl våra egna ledare som övriga pedagoger och intresserade. Undervisningspersonal i skolorna får chansen att lära sig mer om ordkonstmetoder i anslutning till de projekt som genomförs i skolan och i daghem, men en bredare allmänhet söker sig också till de fristående kurser i ordkonst som ordnas längs med året.

NATIONELLA OCH NORDISKA NÄTVERK

Medverkan i nationella och nordiska nätverk har gett och ger oss nya möjligheter att utveckla verksamheten. Via samarbete med andra konstskolor tillförs inspiration och ny kompetens i undervisningen. Erfarenhetsutbyte och diskussioner ger många idéer för läsprojekt och litteraturverksamhet som kan locka barn och unga till ordkonsten som hobby och konstform. Vi kan bidra ömsesidigt med idéer och perspektiv och sätt att lösa gemensamma utmaningar. Vi är stolta över att Ordkonstskolan producerar material som intresserar vida utanför det egna verksamhetsområdet och får bekräftelse för det arbete som görs.

I Ordkonstskolans regi fungerar en referensgrupp bestående av sakkunniga och kulturarbetare för att stärka verksamheten och skapa synergier samt informera om utvecklingen inom ordkonsten som konstform. Referensgruppen sammankommer två till tre gånger under verksamhetsåret. Nära samarbetspartner är Föreningen för ordkonstundervisning i Finland, Luckan, ordkonstskolor och övriga konstskolor, Folkhälsans enhet för språkutvecklande verksamhet samt kommunernas kulturtjänster. Genom en styrelseplats i Föreningen för ordkonstundervisning i Finland är ordkonstskolan med i utvecklings- och nätverksarbetet på nationell nivå. Ordkonstskolan är medlem i arbetsgruppen i Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland som bland annat planerar seminariedagarna för konstfostran i Helsingfors i januari 2018. Ordkonstskolan är även med i arbetsgruppen för Konststegen i Borgå, som är ett nätverk för alla aktörer som erbjuder grundläggande konstundervisning i Borgå.

Under året har samarbetet med aktörer i de övriga nordiska länderna fördjupats. Det redan etablerade erfarenhets- och kompetensutbytet med Sörmlands läns bibliotekariéer och Litteraturhuset Trampolin i Sandvi-

ken har fortgått med regelbundna webbmöten bland annat för planering av ett gemensamt studiebesök i Sverige 2018. Dessutom utvidgades och fördjupades det nordiska samarbetet ytterligare genom det internationella projektet Route 15 i Århus i Danmark (läs mera under rubriken projekt) samt med en workshop kring småbarnsordkonst för barnbibliotekarier i Stockholm.

PROJEKT

Lilla ordboet

Ordkonstskolans eget koncept Lilla ordboet har varit efterfrågat under året och turnerat i sammanlagt 30 lågstadieskolor i Nyland och Åboland. Lilla ordboet är ett pedagogiskt material som består av en fantasifull äventyrsberättelse med tillhörande ordkonststuggor och inspirerande rekvisitaföremål nerpackade i en stor resväska. Materialet turnerar runt i fem uppsättningar som lånas ut till skolor i perioder på 6–10 veckor. Klasslärarna får en grundlig introduktion till materialet och använder

Konstkalender-inspelningar juni 2017.

det sedan självständigt i klasserna under låneperioden. År 2017 planerades en kommande satsning på interaktiva workshops kring Lilla ordboet som en ny bit i projektheten.

Citat från lärarnas utvärdering av Lilla ordboet:

”Eleverna älskade att inspireras av materialen i väskan, och ramberättelsen hjälpte dem också bli mer kreativa än de annars var.”

”Vi både ritade, viskade och dramatiserade, skrev och hade allmänt skoj!”

”Riktigt bra! Mina elever skulle önska en fortsättning på äventyret”

”Det var lätt att ta Lilla ordboet i användning och genom att själv spela lätt "ovetande" om storyn lyckades jag fånga elevernas intresse direkt.”

”Lilla ordboet har helt klart varit en källa till inspiration och arbetsglädje i modersmål”

Sydkustens ordkonstskola producerade film inom nationellt konstprojekt

Barnens och de ungas konstkalender var en del av Finland100-programmet och leddes av Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland. Varje månad under året 2017 publicerades en film i konstkalendern för att illustrera barns och ungas konstskapande runt om i landet. Barn och unga har huvudrollen, framför allt i deras tolkning av finländsk kultur, språk och natur, både nu och i vår närframtid. Filmen som publicerades i oktober i Barnens och de ungas konstkalender var producerad av Sydskustens ordkonstskola och bar på titeln Årstider. I filmen förvandlas ordkonstleverna till de fyra årstiderna och brevväxlar med varandra för att lära känna varandra bättre. Filmen illustrerar samtidigt hur en process under

en ordkonstlektion kan se ut.

Eleverna i Sydkustens ordkonstskola gjorde sin egen tolkning av våra fyra årstider i diktform. Texterna fick sin inspiration av elevernas egna erfarenheter av den finska naturen och årstidsrelaterade traditioner. Naturens rytm flöt in i texterna genom känslbeskrivningar och ordval. Samtidigt var kortfilmen en kommentar på hur viktigt det är att kommunicera med öppenhet och nyfikenhet. Fastän vi lever så nära varandra, är det bra att komma ihåg att ibland fråga hur den andra mår. Alla texter och dikter i filmen var skrivna av ordkonstnärerna själva.

Barnens och de ungas konstkalender hittas på adressen: www.suomikalenteri.fi

PEDAGOGISKT MATERIAL

Bokpaket med ordkonstmaterial till åk 1

Ordkonstskolan inledde år 2017 ett läsförmedlande samarbete med Förbundet hem och skola som i flera års tid har skickat bokpaket till skolor i samarbete med Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd. Bokpaketen med tio barnböcker beviljas klasslärare, vartannat år för åk 1 och vartannat för åk 5. Denna gång riktade sig bokpaketet till årskurs 1 och Sydkustens ordkonstskola medverkade i projektet genom att välja ut böckerna och skapa pedagogiskt material till dem.

Böckerna valdes med fokus på nyutgiven finlandssvensk barnlitteratur, lämplighet för nybörjarläsare och bred variation av teman som intresserar åldersgruppen. Det pedagogiska materialet utformades kring fördjupande diskussionsfrågor och kreativa ordkonstövningar särskilt framtagna för de fyra finlandssvenska barnböcker som ingick i bokpaketet.

Målet med det pedagogiska materialet är att fördjupa läsupplevelsen och främja fantasi- och skaparförmågan

hos eleverna genom att arbeta mångsidigt med litteratur. Övningar som utgår från litteratur vägleder också de lässvaga in i böckernas rika fantasivärldar och bidrar till ett ökat lässug och intresse för litteratur, inte minst den högklassiga finlandssvenska barn- och ungdomslitteratur som ges ut. Det pedagogiska ordkonstmaterialet är ett tillskott i bokpaketet som förhoppningsvis uppskattas bland läsare och klasslärare och leder till fortsatt samarbete och ökat intresse för ordkonsten.

Bokpaketet med tio barnböcker och ett pedagogiskt materialhäfte skickades till sammanlagt 238 klasser i årsskiftet 2017–2018. Materialet utvärderas under vårterminen 2018. Materialet finns publicerat på www.ordkonst.fi.

Följande böcker ingick i paketet:

Jag, Fidel och skogen (2016)
Lena Frölander-Ulf

Den ofantliga Rosabel (2017)
Malin Kivelä & Linda Bondestam

Rakels mirakel (2017)
Malin Klingenberg & Joanna Vikström-Eklöv

Djur som ingen sett utom vi (2016)
Ulf Stark & Linda Bondestam

Sanni & Jonas vinternatt (2015)
Kalle Hakkola & Mari Ahokoivu

Det pedagogiska materialet för bokpaketet för åk 1.

Bockarna Bruse börjar skolan (2017)
Bjørn F. Rørvik & Gry Moursund

Haj-Jenny (2017)
Lisa Lundmark & Charlotte Ramel

Monstret i natten (2016)
Mats Strandberg & Sofia Falkenheim

Lasse-Maja och Slottsmysteriet (2017)
Martin Widmark & Helena Willis

Lätt & blandat: Läsgodis för alla smaker (2016)
Antologi

HELHETSSKAPANDE KULTURKURS I SPRÅKBADSKLASSER

Sydskustens ordkonstskola förverkligade 5.9–11.10.2017 en kulturkurs i högstadieskolan Meilahden yläasteen koulu med finansiering via Annegårdens kulturcentrum i Helsingfors. Kulturkursen behandlade fenomenet Finland 100 med fokus på identitetsförande och kommunikation. Det behandlade fenomenet betraktades ur olika synvinklar under kursen.

Helsingfors stads kulturkurser för högstadieskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter främjar kulturfostran i skolorna och tillgängligheten till konst och kultur. Under kursen erbjöds eleverna kulturupplevelser i äkta miljöer, under ledning av yrkesmänniskor inom kultur, till exempel i teater, konstutställningar och konstverkstäder.

Målgruppen var språkbadsklasserna i årskurs 8 och 9 med totalt 35 elever. Kulturkursen innehöll ordkonst-verkstäder med Sydskustens ordkonstskola och tre besök till olika kulturaktiviteter i huvudstadsregionen. På basen av önskemål skapades en innehållshelhet som tangenterade Finland 100 år. Önskemålet från skolans sida var att lyfta fram det svenska språket som en synlig del av vårt

samhälle, då vi blickar bakåt på 100 år av Finlands självständighet. Som kulturpedagoger fungerade Iréne Poutanen och Nina Tikkanen från Sydskustens ordkonstskola.

Finland 100 behandlades ur ett perspektiv där kommunikationens föränderliga former tydliggjordes och genom att man utforskade jaget i sin samtida omgivning. Under gemensamma diskussioner och övningar behandlades ansvarstagande som medborgare och hur ett mediekritiskt förhållningssätt främjar detta. Med hjälp av ordkonst diskuterades sedan hur förändringar i förhållningssätt och ansvarstagande påverkar vår tolkning av konst, kultur och media. Ordkonstundervisningen innehöll bildanalys, träning av associationsförmågan genom drama, skriftliga övningar genom att få skriva falska nyheter. Lektionshelheterna byggdes upp så att följande perspektiv fick utrymme: tid, konst- och samhälle, identitetsskapande och att tolka och uppfatta det som kommuniceras.

Kulturbesök som knöts till kursen var DOT:s tidsresa Hertons 1917, Sinne-galleriets Vem är jag? -verkstad i utställningen Thermoscene och en guidning i utställningen Tatuerad konst i Gallén-Kallela museet. Tidsresan gav ett

Helhetsskapande kulturkurs.

roligt, informativt och tankeväckande historieperspektiv och låg högt bland skolans favoriter. Galleriet Sinnes guidning gav många svar i perspektivtänket genom konkreta sinnesövningar. Gallén-Kallela museet bidrog till diskussionen om hur innebörden i ett konstverk ändras beroende på kontext.

Kursens omfattning var sex veckor, från september till oktober. Kurstillfällena varierade från 1–2 gånger i veckan under dessa veckor. Schemat lades upp på basen av skolans schema och under språkbadslärarnas lektioner. En del av processen har gått ut på att ge utrymme för diskussion. Kursen utmynnade i en liten utställning i skolan där eleverna synliggjorde styrkor som behövs för att förstå sig själv och sin omvärld. Utställningen byggdes upp i skolans utrymmen tillsammans med eleverna och var framme ungefär en månad.

TILLGÄNGLIG KULTUR

Ordkonstskolan deltog under året 2017 i Luckans projekt Tillgänglig kultur. Det treåriga projektets målsättning var att förbättra tillgången till svenskspråkiga kulturaktiviteter och främja kulturdelaktighet för barn med funktionsvariation, särskilt barn med nedsatt hörsel och syn, i huvudstadsregionen och i förlängningen på andra orter i landet. Målet var ett kulturellt programutbud för barn och unga med funktionsvariation. Under projektets första år gjorde Sanna Huldén en utredning kallad *Tillgänglig Kultur – Ett underlag för fortsatt arbete för en ökad funktionshindermedvetenhet inom svenskspråkig barnkultur i huvudstadsregionen*. Ordkonstskolan var bland de aktörer som var med i det sista skedet där konstpedagoger tog del i ett antal föreläsningar och planerade undervisning för olika målgrupper. Poängen med projektet var att hitta insikter och på basen av dem göra ändringar i den

egna organisationens verksamhet gällande tillgänglighet. Projektet pågick under tidsperioden 2015–2018 och avslutas med ett slutseminarium 19.3.2018.

Projektets innehåll för kulturaktörerna bestod av en föreläsningsserie som ordnades på Lilla Luckan i Helsingfors. De tre träffarna hade alltid en sakkunnig på plats och handlade om funktionsvariationer i syn (2.3), hörsel (3.4) och koncentrationsförmåga (21.8). Efter föreläsningsperioden hade aktörerna möjlighet att samarbeta med en grupp med funktionsvariation. Sydkustens ordkonstskola samarbetade med enheten Skilla på Valteri centret för lärande och kompetens. En av verksamhetsformerna i Skilla är de så kallade stödperioderna för elever där teman som identitet och vardag behandlas. Elever från olika håll i Svenskfinland besöker Skilla under en stödperiod på 3 dagar för att göra olika aktiviteter (simning, hemuppgifter och tips angående hjälpmedel etc.). Ordkonstskolan deltog med två verkstäder under stödperioden i november 2017.

Sydkustens ordkonstskola jobbade med två olika målgrupper, en med högstadiel elever med synnedsättning (8.11) och en med hörselnedsättning (15.11). Tanken var att hålla samma program för båda målgrupperna, så att gruppernas specialbehov togs i beaktande. Under verkstaden jobbade grupperna med fritt berättande, fantasi och kreativitet genom att inspireras av naturföremål. Längd på verkstaden var ca 90 min. Det blev livliga diskussioner och det var en god atmosfär i båda grupperna, där alla deltagare vågade dela med sig av sina upplevelser och preferenser. Den praktiska biten under verkstaden var att skapa styrkekaraktärer av formbar massa. Medan vi skapade fanns det utrymme för fri diskussion och berättande kring styrkekaraktärernas intressen, kunskaper och inre och yttre egenskaper. Sydkustens ordkonstskola fortsätter med arbetet kring hur vi kan vara mer tillgängliga både i vår verksamhet och i vår synlighet utåt.

PROJEKT ÅRHUS 2017 MED PAPIRKONTORET

Bakgrund

Våren 2016 kontaktades ordkonstskolan av danska Papirkontoret som smidde planer för ett projekt inom ramen för Århus kulturhuvudstadsår 2017. Papirkontoret verkar på projektbasis och ordnar verkstäder som kombinerar arkitektur och berättande för barn, unga och vuxna. Verksamheten drivs av illustratören Bodil Nygaard och arkitekten Sidsel Effersøe.

Projektplanen för Route 15/Århus 2017 utgick från lokala workshops kring byggande och berättelser för danska skolelever på åtta orter i Jylland. Efter skolturnén samlades eleverna under en internationell festival i Århus för skaparverkstäder under ledning av konstarbetare och konstlärare från fyra olika länder. Sydkustens ordkonstskola bjöds in från Finland i ett tidigt skede.

Projektet finansierades av EU-kulturhuvudstadsåret, Danmarks statliga konstfond, Nordiska kulturfonden, Barnkulturhuset i Århus. Samarbetsparter: Dokk 1 och Århus litteraturcenter. Projektet bekostade två personer resor och vistelse från varje land. De internationella samarbetsparterna deltog även med egen finansiering. Sydkustens ordkonstskola beviljades ett resebidrag från Kulturfonden för Finland-Danmark och tack vare detta kunde fyra personer delta i Århus.

Route 15 – projekt i två etapper

Projektet delades in i två skeden, en skolturné och en internationell barnfestival. Papirkontorets turné engagerade 16 skolgrupper på åtta orter längs väg 15 från Ringkøbing i öst till Århus i väst. Grupperna fick arbeta med temana bibliotek, arkitektur och ordkonst. Genom att undersöka och fantisera kring ortens egenart, landmärken och legender fick eleverna skapa egna miniatyrbyggnader av olika slag. Turnén resulterade bland annat i en

samling lyftkranar att bosätta sig i, varianter av det idealiska bibliotekshuset och ett brädspel i form av en promenad genom hemstaden.

Papirkontoret besökte Finland för ett inledande möte 27–28.9.2016 och testade då skaparuppgifterna med elever i Sydkustens ordkonstskola i Borgå. Språkförståelsen var en liten utmaning, men med god vilja och stor dos fantasi blev verkstaden en givande och lärorik upplevelse för alla medverkande. Ordkonstskolans elever fick i uppgift att fantisera, planera och bygga sina drömmars bibliotek i miniatyr. Papirkontorets arbetssätt konkretiserades och vi fick en bättre uppfattning om potentialen i förhållandevis enkla arbetsmaterial såsom papper, sugrör, träpinnar och lim. Följande steg var att lägga upp planerna för festivalen i april då Sydkustens ordkonstskola stod i tur att undervisa danska skolbarn i ordkonst.

Ordkonstskolans workshop: Berättelselandskap inspirerade av naturen

Under våren detaljplanerade Sydkustens ordkonstskola sin festivalverkstad inom en arbetsgrupp bestående av ordkonstkolans två anställda Iréne Poutanen och Maja Ottelin, tf. rektor Monica Martens-Seppelin och Leila Malmefjäll som timanställd ordkonstledare. Konceptet som jobbades fram byggde på inspirationsmaterial från naturen för att stimulera flera sinnen (syn, lukt, hörsel, smak) och därigenom fantasin. En muntlig folksaga med pappersdockor och rekvisita tjänade som inspirerande exempel för hur barnen kunde tänka kring sagsokapande med fantasin och händerna. Barnens uppgift blev sedan att dels skapa egna fantasifigurer och sedan i grupper bygga sagolandskap där figurerna vaknade till liv.

Naturmaterial såsom kottar, pinnar, videkissor, granbarr, torkade bär och svampar packades med i bagaget från Finland tillsammans med papper, kartong, textilier och bilder med naturmotiv. Finlands natur illustrerades

Danska barn under de avslutande festligheterna i Århus.

också med specialskapat fotobildspel. Väl på plats i Århus hade klassrummet en uppsättning pysselmateriel och redskap som fick utnyttjas fritt.

Festivalen 26–28.4.2017

Projektet Route 15 kulminerade så i slutet av april i festival på biblioteket Dokki i Århus med parallellt program i fyra verkstäder under tre dagar med ledare från fyra länder. De övriga verkstäderna leddes av lärare och konstnä-

rer från Island, Sverige och Slovakien. Alla verkstäderna var öppna för inbjudna skolklasser men under eftermiddagarna samt ytterligare två dagar ordnade Papirkontoret även öppna verkstäder för allmänheten. Verkstäderna ordnades för sammanlagt 200 skolbarn 26–28.5.2017.

Den tredje festivaldagen samlades alla barnen åter en gång för gemensamma hattverkstäder och därefter hattparad genom hela byggnaden Dokki. De inbjudna ledarna fick fria händer att inspirera barnen i hattmakandet,

Hattar inspirerade av finsk natur.

så att konstverken skulle få en prägel av ledarnas hemländer. Barnen i den finska hattverkstaden fick använda kottar, pinnar, barr, torkade bär med mera till att skapa små landskap på sina huvudbonader.

Utvärdering av projektet

Genom medverkan i ett internationellt projekt har Ordkonstkolan fått ny inspiration, idéer och kunskap som stöder vår fortsatta verksamhet, såväl i de egna undervisningsgrupperna som i kommande projektarbete. Projektet gav Ordkonstkolan tillfälle att testa våra metoder i en ny kontext och erfarenheten visar att metoderna och övningarna fungerar väl. Vår konstundervisning håller en kvalitet som uppskattas och väcker intresse utanför det egna landet, vilket är glädjande. Projekt som detta stärker det internationella och nordiska nätverket av ordkonstutövare. Nya kontakter föder också frön till nya samarbeten.

4.2. VårKultur

VårKultur är ett öppet nätverk mellan olika kulturaktörer i Åbo och Åboland. Sydkustens landskapsförbund koordinerar satsningen och väljer årligen nytt tema i samarbete med kultursektorerna i Pargas stad, Åbo och Kimitoön.

VårKultur 2017

Temat för VårKultur 2017 var Speglingar. Kultur över generationsgränser. Programmet ordnades huvudsakligen under tiden 23.4–8.5. I programmet ingick generationsöverskridande tårtverkstäder, barn- och seniorträffar på äldreboenden, lekträffar för dagisbarn och mor-/farföräldrar, fotografering med nålhålskamera, minnesboksverkstäder, boken ”mina 100 vänner”, sagoteaterföreställning, berättarcafé, filmvisningar, utställningar och novelltävling med 9-ordsnoveller, m.m. Arrangörer var förutom kommunerna bland andra Åbolands ungdomsförbund, Åbolands teaterskola, Yrkeshögskolan Novia, Sagalunds museum och privata aktörer.

Satsningen avslutades med ett seminarium där olika aspekter av generationsöverskridande arbete belystes. Till slut samlades erfarenheter av generationsöverskridande aktiviteter och sammanställdes till en idébank som publicerades på www.varkultur.fi samt kopierades upp och distribuerades till olika instanser i början av hösten 2017. Förutom idéer och förslag innehåller idébanken även kontaktuppgifter till kulturaktörer och möjliga samarbetsparter. Målet är att skapa en struktur, där erfarenheter samlas för att kunna användas t.ex. för att förverkliga kulturläroplaner.

Kimilo Pedagoqi.
Inrättad af Abel Oxensjerna år 1649.

4.3. Berättande

Berättarverksamhet

Sydkusten har under året fortsatt stöda berättarverksamhet framför allt genom nätverksarbete och genom att sprida information om verksamhet på fältet. Sydkusten samarbetade med Bildningsalliansen och SFV kring projektet Kvinnor berättar och ordnade diskussionskvällar i Åbo kring temat. En av dessa kvällar kunde deltagarna via streaming följa med Svenska Litteratursällskapets föreläsning i anslutning till temat. Samarbetet resulterade i en kurs vid Åbo arbis hösten 2017, där deltagarna skrev berättelser om kvinnor under Finlands självständighet för databasen www.naistenaani.fi.

I Åboland har Sydkustens ordkonstskola haft ett nära samarbete med den fria berättargruppen Berättardynamon, som i olika sammanhang besökt ordverkstäderna och delat med sig av olika typer av berättelser.

4.4. Filmprojekt "Levande historia i skärgårdsmuseer"

Levande historia i skärgårdsmuseer

Projektet Levande historia i skärgårdsmuseer avslutades i juni 2017. Under projektet producerades tio filmer för de åboländska skärgårdsmuseerna. Från och med sommaren 2017 har alla de medverkande museerna en egen film som åskådliggör historia, kulturarv och livsstil i skärgården. Museerna i Åbolands skärgård har alla sina egna specialområden. Filmerna tar fasta på något som är specifikt för vart och ett av museerna och ämnena är valda i nära samarbete med museipersonalen. Filmerna är 5–8 minuter långa och är gjorda i dokumentär stil med inslag av iscensatta händelser. Lokala aktörer, hembygdsaktiva och amatörskådespelare har deltagit vid filminspelningarna.

Våren 2017 färdigställdes filmerna och utrustning för att visa dem skaffades och installerades. En informationsbroshyr gjordes.

Visning av alla filmer ordnades för museipersonal i SFV:s utrymmen i Åbo. För allmänheten ordnades filmrelease i Pargas hembygdsmuseum och i Sagalund. Då visades tre filmer. För guidestuderande i Pargas visades alla filmer i Sarlinska skolan. I maj besökte en skolklass Pargaskontoret och såg en av filmerna. Totalt deltog ca 90 personer i visningarna. Hösten 2017 gjordes korta presentationsfilmer för museerna. På hösten visades också några filmer på äldreboendet Hemmet i Åbo. Ca 15 personer deltog.

4.5. Projektet "Föreningar tillsammans"

Föreningar tillsammans är ett EU-finansierat s.k. Leader-projekt med fokus på föreningslivet i huvudstadsregionen. Projektet är allmännyttigt och genom att koordinera samarbetet mellan invånare, lokala organisationer, kommuner och företag, vill vi skapa förutsättningar för nya verksamheter och nya idéer. Projektet fortsätter fram till 30.6.2018. Huvudman för projektet Föreningar tillsammans är Sydkustens landskapsförbund r.f. som genomför projektet tillsammans med Föreningen Luckan r.f.

Föreningar tillsammans har under det gångna verksamhetsåret utrett vilken typ av aktivering, verksamhet, rådgivning och finansiering som behövs för ett livskraftigt lokalsamhälle. Projektet har genom två enkäter utrett vad föreningarna själva anser om sina villkor att fungera, vilka behov som finns och vilken typ av samarbete man är intresserade av att förverkliga tillsammans med andra föreningar. Under hösten 2017 har två möten för föreningsaktiva ordnats, ett i Esbo på Lagstad hembygdsgård 27.9 och ett i Vanda på Vanda lantbruksmuseum 13.11.

Skärgårdsfilmer som minnesstimulans

30.10.2017

SENASTE FREDAG VISADE vi tre av filmerna som har gjorts inom projektet Levande historia i skärgårdsmuseer på äldreboendet Hemmet i Åbo. 13 pensionärer som bor på Hemmet bänkade sig framför skärmen i Hemmets hobbyrum för att titta på dem och diskutera minnen och tankar som väcktes när de såg filmerna från den Åboländska skärgården.

Den här gången visade vi filmer från Utö, Houtskär och Korpo. Flera av pensionärerna som kom för att titta hade kopplingar till skärgården. Bland åskådarna fanns tidigare Nagubor och Houtskärsbor och några hade haft stuga i någon av de tidigare skärgårdskommunerna.

I filmen från Utö berättas bland annat om Utö-ungdomarnas besvärliga skolresor till och från Åbo. Det här väckte minnen från åskådarnas egna skolresor. Flera bland publiken hade själv haft långa och besvärliga resor till och från skolan. I samma film berättas också om hur ovanligt det var att få äta frukt som bananer och apelsiner, vilket ledde till en diskussion om pensionärernas egna minnen av att äta dylik frukt för första gången.

Vi hade med oss några gamla föremål med skärgårdstema som vi hade lånat från Pargas hembygdsmuseum. Bl.a. ett block, ett öskar, en nätnål, en skridsko och en kräkla väckte minnen hos de äldre, föremålen var bekanta från barndomen. Nätnålen vi visade konstaterades vara gjord av en nybörjare, eftersom den tydligen inte var tillräckligt välgjord, och öskaret konstaterades vara gjort av tall och inte av al eftersom det hade spruckit. Al håller tydligen bättre för det ändamålet, fick jag lära mig av en äldre herreman.

Filmerna gjordes i huvudsak för att visas på de åboländska museerna för att ge museibesökarna ett mervärde vid museibesöket. Enligt uppgifter från museerna har redan ca 3200 personer sett filmerna under sommaren som gått. Men det

står även i projektplanen att filmerna kan användas inom äldreomsorgen som minnesstimulans, och därför ordnade vi nu denna första visning på ett äldreboende. Jag hoppas att flera äldreboenden i regionen nappar på idén och visar filmerna för sin pensionärer. Filmerna ska också användas i historiaundervisningen i högstadieskolor i Åboland.

För mig som har jobbat med det här projektet känns det väldigt givande att filmerna kan användas som minnesstimulans och som pedagogiskt material. Vi vill ju förstås gärna att filmerna kommer till nytta och glädje för så många som möjligt.

Om du ännu inte har sett filmerna kan du gå och titta på dem på YouTube kanalen **Levande historia**.

Marina Saanila
Projektledare

Hemmets sekreterare och kulturkoordinatör Johanna Slotte samtalar med pensionärerna om minnen som filmerna väckte.

Kim Smedslund från leaderföreningen EMO ry

Genom våra enkäter och under våra träffar har det kommit fram en hel del frågor och ämnen som intresserar, men som också oroar föreningarna. Några av de ämnen som kommit upp är en digital mötesplats för föreningar, föreningarnas överlevnad, synlighet samt det konkreta samarbetet med andra föreningar.

Föreningar tillsammans skall resultera i en handlingsplan över hur man på sikt kan skapa en ny bas för informationsflöde, idéutveckling och stöd att lättare nå offentliga finansieringskällor. Målsättningen är att bygga upp strukturer för en lokalt ledd utveckling. Då flera aktörer samarbetar ökar möjligheterna att få finansiellt understöd vilket i sin tur leder till större möjligheter att förverkliga lokala projekt och stöda lokal utveckling.

4.6. Kulturmöten

Från Magerstan till Supertown

Sydkusten medverkade i arrangemangen för evenemanget ”Från Magerstan till Supertown” tillsammans med Åbolands litteraturförening, Pargas stad och den fria gruppen Berättardynamon. Programmet bestod av en berättelse- och bildkavalkad från Pargas under Finlands självständighet och ingick i Pargas stads uppmärksammande av Finland 100 år. Evenemanget hölls 19.11.2017.

I programmet ingick texter och berättelser, musikpro-

gram, försäljning av produkter med Pargas-anknytning och bildspel med gamla fotografier och tavlor med Pargasmotiv. Följande personer medverkande i programmet: Mariella Lindén, Magnus Sundman, Amie Nygrén, Lena Långbacka, Tove Hagström, Anita Adolfsson, Gun-Maj Svahnström, Dick Karlsson, Skini Lindgård, Riddo Ridberg och Rabbe von Weymarn. Övriga samarbetsparter var Teaterboulage, Pargas släktforskare, Pargas hembygdsförening, Pictura konstklubb och Malm skolas Hem och skola.

Framtidsfabriken

Hösten 2017 deltog Sydkustens ordkonstskola i Framtidsfabriken, ett tvärkonstnärligt och flerspråkigt projekt som arrangerades av Pargas stad i samarbete med instanser som erbjuder grundläggande konstundervisning (musik, dans, teater, bildkonst, ordkonst, hantverk) i staden. Satsningen var en del av Finlands 100-årsjubileum. Ordkonstskolans ledare Paola Fraboni var en av ledarna som höll verkstäder för deltagarna och utvecklade produktionen. Projektet undersökte tankar om och känslor inför framtiden, speciellt hos barn och unga. Dessa stod som grund för en levande utställning/föreställning (= ”förutställning”) tillsammans med de unga deltagarna. ”Förutställningen” hade premiär 13.12 och var därefter öppen för allmänheten 14–17.12.2017 i PIUG:s Kultursal i Pargas.

Kulturskolor.fi

De föreningar och instanser som verkar i Pargas och som erbjuder grundläggande konstundervisning utvecklade under året en gemensam webbplats, kulturskolor.fi, kulttuurikoulut.fi. Målet är att information om skolorna finns samlad och är lätt att hitta. Sajten som är kopplad till Facebook-sidan www.facebook.com/Kulturskolor-Kulttuurikoulut kommer att lanseras under våren 2018.

Framtidsfabriken

- ett tvärkonsthärligt samarbete

14.12.2017

"I framtiden får man aldrig sikta på någon annan med en bössa". Det är ett av citaten som stått till grund för utformningen av Framtidsfabriken i Pargas. Tankar och känslor om framtiden har samlats in på daghem, i skolor och bland allmänheten och bearbetats till en utställning/föreställning/performans med hjälp av musik, teater, dans, ordkonst, bildkonst och hantverk.

Framtidsfabriken hade premiär på Luciadagen 13.12. I "företställningen" fick publiken gå in i en framtidsfabrik och se bland annat visioner om framtidens mode, gå igenom en färggrann och suggestiv smartskog, höra musik, se danser, läsa dikter och texter, se korta videofilmer och performans. Företställningen var delvis också interaktiv och man kunde "trumma igång" musik, dansa med i slutdansen och dela med sig av sina egna tankar. I fabriken fick åskådaren också delta i en tippningstävling med framtidsord.

Det är Pargas stad som initierat projektet som ett led i firandet av Finlands 100-årsjubileum. Tillsammans med de skolor som erbjuder grundläggande konstundervisning i Pargas har man byggt upp den spännande helheten. Det började med

Allt möjligt händer i Framtidsfabriken.

att projektledarna besökte svenska och finska daghem och skolor för att med barn och ungdomar fundera på frågor som: När är framtiden? Vad är viktigt? Vad skulle man ta med sig till framtiden?

Projektet var öppet för alla intresserade från årskurs 5 och uppåt. I olika verkstäder under hösten har citat bearbetats med hjälp av musik, dans, teater, bildkonst, ordkonst och hantverk. Dessutom har grupper i de enskilda kulturskolorna bearbetat temat på olika sätt. Resultatet är en färggrann och omväxlande kavalkad av känslor och tankar.

Framtidsfabriken var definitivt en spännande och annorlunda upplevelse. Jag har själv varit med i processen på ett hörn och det har varit roligt att följa med hur utställningen/föreställningen har vuxit fram. Det är fantastiskt att se vad de olika arbetssätten kan ge varandra. Framtidsfabriken är en utmärkt grund för mera samarbete mellan de olika konstformerna.

Vid sidan av arbetet med Framtidsfabriken håller kulturskolorna i Pargas på att utveckla bland annat en gemensam webbsida. Det ska bli lättare att hitta information om kulturverksamhet för barn och unga. Sannolikt blir det också flera gemensamma satsningar i framtiden. Det ger bredd, synlighet och flera möjligheter för barnen och de unga att testa olika konstformer.

Läs mera om projektet på www.futurefactory2017.fi/

Lena Långbacka
Platschef

5. Information och webbtjänster

WEBBEN

Hösten 2017 inleddes förnyelsearbetet för Sydkustens webb. Behovet av förnyelse var stort, bl.a. för att en mobilanpassning måste göras. Personalen har både på egen hand och tillsammans med leverantören Webbhuset planerat och strukturerat den nya sajten. Målet är att under år 2018 även förnya ordkonst.fi och eftis.fi. Eftis.fi och klubbar.fi slås ihop till en sajt efter förnyelsen.

SYDKUSTEN UPPRÄTTHÅLLER ÄVEN FÖLJANDE WEBBPLATSER:

www.ordkonst.fi
www.eftis.fi
www.klubbar.fi
www.svenskskola.fi
www.varkultur.fi

PÅ FACEBOOK ADMINISTRERAR SYDKUSTEN FÖLJANDE GRUPPER/SIDOR:

Sydkustens landskapsförbund rf
Sydkustens ordkonstskola
Vårkultur
Produforum Åboland
Storytelling i Svenskfinland
Eftis och klubbar

Facebook används även för andra samarbetsgrupper och -nätverk.

6. Samarbete och nationella uppdrag

Som delägare i Svenska Framtidsskolan i Helsingfors (Practicum) har Sydkusten ett särskilt intresse för andra stadiets yrkesutbildning. Genom en styrelseplats i skolan har vi medverkat till att utveckla Practicum.

Genom regelbunden kontakt med Utbildningsstyrelsen och den svenskspråkiga serviceenheten för undervisningsväsendet inom Regionförvaltningsverket har vi deltagit i såväl bevakning som i utveckling av tjänster på svenska.

I Regionförvaltningsverkets svenska sektion för livslång vägledning i Nyland, LIV-sektionen, har vi medverkat till att utveckla vägledningstjänster på svenska.

Sydkusten har kontinuerligt samarbetat med Svenska Finlands folkting i frågor som berör svensk intressebevakning.

Samfundet Folkhälsan är en viktig samarbetspartner såväl inom Svenska framtidsskolan som inom projekt bl.a. i daghem och eftis.

Svensk byaservice upprätthålls av Sydkusten, Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur och SFV bildning. Svensk byaservice inledde sin verksamhet som forum för landsbygdsutveckling i Svenskfinland i medlet av 1990-talet, då också de finska aktörerna organiserade arbetet med byautveckling.

Sydkusten verkar som sekretariat för det svenska utvecklingsnätverket för morgon- och eftermiddagsverksamhet

och klubbverksamhet. Sydkusten representerar Svenskfinland i det nationella utvecklingsnätverket bestående av 15 regionala nätverk vid utbildningsstyrelsen.

Som medlem i Utvecklingscentralen Lärarik fortsätter vi att nationellt utveckla skolans klubbar.

Genom medverkan i styrelsen i den finska intresseorganisationen för ordkonst, Suomen sanataideopetuksen seura, deltar vi i det nationella arbetet för ordkonstens främjande. Sydkusten medverkar också i en kompetensarbetsgrupp inom Förbundet för grundläggande konstundervisning / Taiteen perusopetusliitto (TPO) i egenskap av representant för Föreningen för ordkonstundervisning i Finland r.f.

Bilagor

Arbetsgrupper

STYRGRUPPEN FÖR PROJEKTET "EN BÄTTRE MILJÖ – ETT BÄTTRE DAGIS"

Jan-Erik Mansikka, Universtitetslektor, HU

Carina Kiukas, Utbildningschef, Arcada

Lotta Sjöblom, Prorektor, Practicum

Noora Lohi, Chef för småbarnsfostran, Barnavårdsföreningen i Finland

Lena Granqvist, Verksamhetschef, Stiftelsen Sedmigradsky

Agneta Eriksson, direktör, Sydkusten

Matias Österberg, Utbildningsplanerare, Sydkusten

REFERENSGRUPPEN FÖR EFTIS- OCH KLUBBVERKSAMHET, MEDLEMMAR (2017):

Sonja Hyvönen specialsakkunnig, Utbildningsstyrelsen (ordförande)

Eva-Lotta Backman-Winqvist, koordinator, Finlands Svenska Idrott

Isabella Franck, Koordinator för eftermiddagsverksamheten, Barnavårdsföreningen i Finland

Carina Kekäle, fortbildningsplanerare, Yrkesakademin i Österbotten

Elise Hindström, verksamhetsledare, Marthaförbundet

Minna Lindberg, sakkunnig, Finlands Kommunförbund

Anne Lindholm, koordinator för eftis- och klubbverksamheten, Borgå stad

Helena Pulkkinen enhetsansvarig, Folkhälsan Syd

Mirva Sandén branschsekreterare för undervisning, Kyrkans central för det svenska arbetet

Maarit Westerén, informatör, Förbundet Hem och Skola

Monica Martens-Seppelin, utvecklingschef, Sydkustens landskapsförbund (sekreterare)

REFERENSGRUPPEN FÖR EFTIS- OCH KLUBBVERKSAMHET HÖLL MÖTEN 2017:

23.1.2017

24.8.2017

14.11.2017

ARBETSGRUPPEN FÖR EFTIS- OCH KLUBBVERKSAMHET HÖLL MÖTEN 2017:

6.3.2107

15.6.2017

**DE SVENSKSPRÅKIGA REGIONALA NÄTVERKSTRÄFFARNA FÖR ANSVARSPERSONER
INOM EFTIS- OCH KLUBBVERKSAMHETEN HÖLLS ÅR 2017 ENLIGT FÖLJANDE:**

3.4 och 3.10.2017	Åbo
28.4 och 12.10.2017	Vasa
4.4 och 13.10.2017	Helsingfors

Kurser och fortbildning, eftis 2017:

INOM RAMEN FÖR PROJEKTET LÄS MED MIG PÅ EFTIS

15.5.2017	Läsinspiration i luften	Hangö	18
21.9.2017	Rum för berättelser, läsning och magi	Esbo	30

EFTIS MÖTER SKOLA (ORDNAS PÅ TVÅ ORTER, BESTÅR AV 4 DELKURSER)

4.11.2017	Helsingfors, Delkurs 1	14
30.11.2017	Helsingfors, Delkurs 2	14

INSPIRERANDE MELLANMÅL OCH MAT MED ALLA SINNEN, KURSER 2017

7.2.2017	Vasa	9
8.2.2017	Jakobstad	9

**EFTISAR SOM ÅR 2017 FÅTT BESÖK OCH HANDLEDNING AV MARTHAFÖRBUNDETS
PERSONAL INOM RAMEN FÖR PROJEKTET TACK FÖR MATEN!**

St Jacobs eftis (Helsingfors)
Norr om stans eftis (Helsingfors)
Vikingahem (Esbo)
Hyvinge eftis (Hyvinge)
Lahtis eftis (Lahtis)
Kvevlax eftis (Korsholm)
Smedsby eftis (Korsholm)
Petsmo eftis (Korsholm)
Solf eftis (Korsholm)
Karperö eftis (Korsholm)
Gerby eftis (Vasa)

SYDKUSTENS ORDKONSTSKOLAS EVENEMANG 2017

DATUM		ANTAL DELTAGARE
18.3.2017	Berättarstation på Unga teaterns familjedag, Esbo	20
20–26.3.2017	Ordkonstveckan 2017: program hela veckan	
21.3.2017	Blogg, vlogg eller bok? Pop-up-ordverkstad för unga på Lilla Luckan, Helsingfors	5
10.4.2017	Blogg, vlogg eller bok? Pop-up-ordverkstad för unga i Mårtensdal eftis, Vanda	5
25–28.4.2017	Ordkonstverkstäder på Århus bibliotek	200
13.5.2017	Ordkonstskolan deltar i Floradagen i Konstfabriken, Borgå	200
7–9.6.2017	Ordkonstläger i Pjukala, Pargas	20
14–16.6.2017	Ordkonstläger i Sopukka, Sibbo	20
19–20.6.2017	Ordkonstskolan gästar UngMarthas läger på Tjevillan, Grankulla	12
19–20.6.2017	Ordkonstskolan gästar UngMarthas läger i Hemvrån, Helsingfors	4
26.8.2017	Ordkonstskolan deltar med verkstad i Barnens diktmåne, Annegården, Helsingfors	50
4.10.2017	Sydkustens ordkonstskolas video publiceras på webben i TPOs Konstkalendern	
4–5.10.2017	Ordkonstverkstäder i Västersundom skola, Vanda	60
5.9–11.10.2017	Kulturkursen Finland100 i Meilahden yläkoulu, Helsingfors	35
8.11.2017	Tillgänglig kultur på Skilla, Helsingfors	3
15.11.2017	Tillgänglig kultur på Skilla, Helsingfors	3
16.11.2017	Ordverkstadspopup i Kyrkoby eftis, Sibbo	20
9.12.2017	Ordkonstskolan bidrar till program på DOTs Julstig, Hertonäs gård, Helsingfors	50
16.12.2017	Ordkonstskolas julavslutning på Unga Teatern, Esbo	70

SYDKUSTENS ORDKONSTSKOLAS KURSER 2017

DATUM		ANTAL DELTAGARE
3–4.2.2017	Utbildning i ordkonstledarskap: Berättandet genom tiderna, Borgå	12
8.2.2017	Kunnig-fortbildning om fantasimiljöer, Borgå	5
8.3.2017	Kunnig-fortbildning om berättande, Borgå	7
7–8.4.2017	Utbildning i ordkonstledarskap: Bilderbokens många möjligheter, Helsingfors	12
21.4.2017	Lägerledarutbildning för Fantasilägren, Helsingfors	6
19.8.2017	Planeringsdag för ledare, Helsingfors	12
14.11.2017	CLL-kurs för småbarnspedagoger om språkutvecklande arbetssätt, Kyrkslätt	26
28.11.2017	Rimjam – att leka dikter, Stockholm	30

14 ORDKONSTLEDARE VÅREN 2017

Marit Björkbacka
Paola Fraboni
Linda Helaskoski
Annica Kellgren
Camilla Lindfors
Leila Malmefjäll
Cathrin Nyholm
Maja Ottelin
Iréne Poutanen
Paula Roselius
Lotta Sanhaie
Katarina Stolt
Nina Tikkanen
Catharina Walldén

12 ORDKONSTLEDARE HÖSTEN 2017

Marit Björkbacka
Malin Fagerström
Paola Fraboni
Annica Kellgren
Camilla Lindfors
Petra Norrgård
Maja Ottelin
Iréne Poutanen
Lotta Sanhaie
Nina Tikkanen
Carolina Wendelin
Catharina Walldén

12 SMÅBARNSORDKONSTLEDARE 2017

Paola Fraboni
Ann-Sofie Holmberg
Satu Laukkanen
Tove Nylund
Maja Ottelin
Charlotta Panzera
Iréne Poutanen
Lotta Sanhaie
Annika Sandelin
Andrea Schmidt
Beatrice Skaag
Anna Söderström

LÄGERLEDARE PÅ FANTASILÄGRET I SIBBO 2017

Filippa Hella, Maja Ottelin, Iréne Poutanen, Linda Sundberg, Ellen Wilenius

LÄGERLEDARE PÅ FANTASILÄGRET I PARGAS 2017

Filippa Hella, Paola Fraboni, Ellen Knuuttila, Maja Ottelin, Iréne Poutanen, Carolina Wendelin

CERTIFIERADE LEDARE 2017

Filippa Hella, Satu Laukkanen, Petra Norrgård, Nina Tikkanen

ANTAL KONTINUERLIGA ORDVERKSTÄDER 2017

KOMMUN	2017 VÅR	2017 HÖST
Borgå	3	3
Helsingfors	3	5
Vanda	2	2
Esbo	1	1
Sibbo	2	2
Karis	1	1
Åbo	4	4
Pargas	3	4
Kyrkslätt	2	2
Lovisa	1	1
Sammanlagt:	22	25

ANTAL ORDVERKSTADSELEVER PER KOMMUN 2017

KOMMUN	2017 VÅR	2017 HÖST
Borgå	14	22
Helsingfors	73	97
Vanda	16	13
Esbo	10	5
Sibbo	18	13
Karis	11	10
Åbo	29	47
Pargas	33	34
Kyrkslätt	17	21
Lovisa	15	8
Sammanlagt:	236	270

ORDVERKSTÄDER VÅREN 2017 (12 GÅNGER/TERMIN)

HUVUDSTADSREGIONEN

		ELEVER	LEDARE
Botby ordverkstad åk 2–5	Helsingfors	7	Maja Ottelin
Drumsö ordverkstad åk F	Helsingfors	47	Lotta Sanhaie
Zacharias Topeliusskolan åk 3	Helsingfors	19	Leila Malmefjäll
Mårtensdals skola åk 3–4	Vanda	13	Nina Tikkanen
Kyrkoby skola åk 3–6	Vanda	3	Linda Helaskoski
Vindängens skola åk 1–3	Esbo	10	Nina Tikkanen

VÄSTRA NYLAND

Winellska skolan åk 2–3	Kyrkslätt	12	Paula Roselius
Winellska skolan åk 4–6	Kyrkslätt	5	Paula Roselius
Katarinaskolan åk 3–6	Raseborg	11	Cathrin Nyholm

ÖSTRA NYLAND

Borgå konstskola åk 1–2	Borgå	3	Iréne Poutanen & Irina Sorsa (i samarbete med Konstikas)
Borgå konstskola åk 2–4	Borgå	5	Marit Björkbacka
Borgå konstskola åk 6–8	Borgå	6	Katarina Stolt
Nickby bibliotek åk 3–6	Sibbo	9	Leila Malmefjäll
Söderkulla bibliotek åk 3–6	Sibbo	9	Leila Malmefjäll
Generalshagens skola åk 3–4	Lovisa	15	Camilla Lindfors

ÅBOLAND

Cygnaeus skolas eftis åk 1–2	Åbo	5	Paola Fraboni
Cygnaeus skolas eftis åk 1–2	Åbo	7	Paola Fraboni
Åbo bibliotek åk 3–6	Åbo	7	Paola Fraboni
Braheskolans eftis åk 1–2	Åbo	10	Catharina Walldén
Pargas PIUG åk 3–6	Pargas	12	Paola Fraboni
Pargas PIUG åk 1–2	Pargas	10	Paola Fraboni
Pargas PIUG åk 1–2	Pargas	11	Paola Fraboni

Antal elever sammanlagt:

236

ORDVERKSTÄDER HÖSTEN 2017 (12 GÅNGER/TERMIN)

HUVUDSTADSREGIONEN

		ELEVER	LEDARE
Botby ordverkstad åk 2–5	Helsingfors	10	Maja Ottelin
Drumsö ordverkstad i förskolan	Helsingfors	31	Lotta Sanhaie
Zacharias Topeliusskolan åk 2	Helsingfors	24	Iréne Poutanen
Zacharias Topeliusskolan åk 5	Helsingfors	20	Iréne Poutanen
Haga lågstadieskola åk 2–4	Helsingfors	12	Lotta Sanhaie
Mårtensdals skola åk 3–4	Vanda	9	Nina Tikkanen
Dickursby skola åk 3–6	Vanda	4	Nina Tikkanen
Mattlidens skola åk 4–6	Esbo	5	Nina Tikkanen

VÄSTRA NYLAND

Winellska skolan åk 1–2	Kyrkslätt	12	Petra Norrgård
Winellska skolan åk 3–6	Kyrkslätt	9	Petra Norrgård
Katarinaskolan åk 3–6	Raseborg	10	Carolina Wendelin

ÖSTRA NYLAND

Borgå bibliotek åk 1–2	Borgå	6	Annica Kellgren
Borgå bibliotek åk 3–6	Borgå	7	Marit Björkbacka
Grännäs skola åk 2–3	Borgå	9	Annica Kellgren
Kyrkoby skola åk 3–6	Sibbo	8	Malin Fagerström
Söderkulla bibliotek åk 3–6	Sibbo	5	Lotta Sanhaie
Generalslagens skola åk 1–2	Lovisa	8	Camilla Lindfors

ÅBOLAND

Cygnaeus skolas eftis åk 1–2	Åbo	12	Paola Fraboni
Cygnaeus skolas eftis åk 1–2	Åbo	12	Paola Fraboni
Åbo bibliotek åk 3–6	Åbo	11	Paola Fraboni
Braheskolans eftis åk 1–2	Åbo	12	Catharina Walldén
Pargas bibliotek åk 3–5	Pargas	12	Paola Fraboni
Pargas bibliotek åk 4–9	Pargas	7	Paola Fraboni
Pargas bibliotek åk 1–2	Pargas	7	Paola Fraboni
Pargas bibliotek åk 1–2	Pargas	8	Paola Fraboni

Antal elever sammanlagt:

270

SKOLOR SOM LÅNAT LILLA ORDBOET ÅR 2017 (sammanlagt 30 skolor, ca 3900 elever)

Kommun	Skola
Borgå	Näse skola, Gammelbacka skola
Esbo	Finno skola, Kungsgårdsskolan, Päivänkehrän koulu språkbadsklasser, Vindängens skola, Mattlidens skola
Helsingfors	Botby grundskola, Åshöjdens skola, Staffansby skola, Kottby lågstadieskola, Kronohagens lågstadieskola, Minervaskolan
Ingå	Degerby skola
Lovisa	Sävträsk skola
Nurmijärvi	Vendlaskolan
Pargas	Malms skola, Kirjala skola
Raseborg	Svartå skola, Katarinaskolan, Seminarieskolan, Snappertuna skola
Sankt Karins	Sankt Karins svenska skola
Sibbo	Söderkulla, Norra Paipis, Södra Paipis, Boxby skola, Salpar skola
Sjundeå	Sjundeå svenska skola
Vanda	Mårtensdals skola

SMÅBARNORDKONST

Rimjam Helsingfors	15 gånger	154 barn, 127 vuxna
Rimjam Åbo	10 gånger	101 barn, 84 vuxna
Rimjam Pargas	2 gånger	30 barn, 8 vuxna
Rimlek i Vanda	12 gånger	83 barn, 58 vuxna
Sagoklubb på Åbo bibliotek	15 gånger	10 deltagare per gång

